

SPS arbeidsnotat 4/2008

Læreryrkets status:

allmennlæreres egenvurderinger i StudData

Ida Drange og Andreas Skjønsberg

Høgskolen i Oslo
Senter for profesjonsstudier
Oktober 2008

Forord

Dette notatet er utarbeidet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Tema for notatet er læreryrkets status. Dette undersøkes ved å se på allmennlærerstudenter og nyutdannede læreres vurdering av dette i StudData. StudData er en longitudinell spørreskjemaundersøkelse som følger tre kull profesjonsstudenter gjennom utdanningen og ut i arbeidslivet. I dette notatet sammenlignes allmennlærerne med sykepleiere og førskolelærere. Der hvor de samme spørsmål er stilt flere ganger (til flere panel og/eller i flere faser) vil det presenteres slik at man kan si noe om utvikling over tid.

Læreryrkets status vurderes langs fire dimensjoner. For det første er det spørsmål om studentenes valg av studium. Studenter er stilt spørsmål om i hvilken grad andre personer (mor, far, søsken, venner, lærere eller rådgiver) oppmuntret dem til å velge som de gjorde, og de er også stilt spørsmål om de (av de samme personene) ble oppmuntret til å velge noe annet enn de gjorde. Dernest undersøkes studentenes (og nyutdannede læreres) egne vurderinger av utdanningen og yrket. De er bedt om å vurdere et knippe påstander om profesjonen og sitt forhold til den. Av disse undersøkes påstander som antas å kunne fortelle noe om lærernes vurdering av læreryrkets status, som for eksempel påstander om læreryrkets samfunnsnytte og læreres stolthet over å kunne fortelle andre at de er lærere. I tillegg undersøkes lærernes vurdering av i hvilken grad deres nåværende jobb er samfunnsnyttig, og hvor viktig det er for dem at en jobb er samfunnsnyttig. Den siste dimensjonen som undersøkes er i hvilken grad lærere slutter opp om den organisasjon de er ansatt i (dvs. deres "organizational commitment" (målt vha. den såkalte Porterskalaen)).

Notatet er skrevet av stipendiat Ida Drange og vitenskapelig assistent Andreas Skjønberg, under veiledning av prosjektleder førsteamanuensis Håvard Helland. Eventuelle henvendelser i forbindelse med notatet kan rettes til Helland (ved Senter for profesjonsstudier). Takk til professor Jens-Christian Smeby for viktige innspill i utarbeidelsen av notatet.

Senter for profesjonsstudier, september 2008.

Lars Inge Terum

Innhold

Forord	ii
Senter for profesjonsstudier, september 2008.....	ii
Innhold	iii
Sammendrag	vi
Læreryrkets status: allmennlæreres egenvurderinger i StudData.....	1
Innledning.....	1
Bakgrunnsinformasjon om StudData og utvalg	1
Utvikling over tid	2
Sammenligninger med andre utdanningsgrupper	3
Svarskalaer og analysemetoder	4
Deskriptiv statistikk om lærerstudentene.....	5
Valg av studium	6
Oppmuntret til å studere fra omgivelsene	6
Mor	7
Far.....	8
Søsken	9
Tidligere rådgivere eller lærere.....	10
Oppmuntring fra tidligere lærere og rådgivere: forskjeller mellom utdanningsretninger	11
Venner	12
Oppmuntret til å velge andre studier fra omgivelsene.....	13
Mor.....	14
Far.....	15
Søsken	15
Venner	16
Tidligere lærere eller rådgivere.....	17
Oppsummering oppmuntring til nåværende studie og oppmuntring til andre studier	18
Studievalg	19
Tidspunkt for valg av studium	19
Årsaker til valg av utdanning.....	21
Oppsummering fra studievalg.....	23
Egenvurdering av utdanning og yrke	24
Andre grupper bør ikke blande seg opp i hvordan yrket mitt utvikler seg.....	24

Fase 1. Starten av utdannelsen	24
Fase 2. Sluttet av utdannelsen	25
Fase 3. Tre år etter endt utdanning.	26
Oppsummering: andre grupper bør ikke blande seg opp i hvordan læreryrket utvikler seg.	27
Dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen, ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer ...	27
Fase 1. Starten av utdannelsen	27
Fase 2. Sluttet av utdannelsen	28
Fase 3. Tre år etter endt utdanning.	29
Oppsummering: dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer.	31
Foreldrene må vise respekt for lærerens faglige autoritet.....	31
Årskull 3, fase 1: Foreldre må vise respekt for allmennlærernes faglige autoritet	31
Årskull 1, fase 3	32
Oppsummering.....	34
Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg har bestemt meg for å bli allmennlærer	35
Årskull 3, fase 1	35
Årskull 3, fase 2	36
Utvikling over tid: ikke signifikante endringer i holdning blant lærerstudentene?	37
Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg er allmennlærer	38
Oppsummering: stolt over allmennlæreryrket	39
Jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket.....	39
Årskull 3, fase 1	40
Årskull 1, fase 3	41
Jeg kan ikke tenke meg noe annet yrke enn å arbeide som allmennlærer	41
Årskull 3, fase 1	41
Årskull 1, fase 3	42
Oppsummering - yrkestilknytning.....	43
Samfunnsnytte	45
Min profesjon er ikke viktigere for samfunnet enn svært mange andre yrker	45
Fase 1. Starten av utdannelsen	45
Fase 2. Sluttet av utdannelsen	46
Fase 3. Tre år etter endt utdanning.	47
Oppsummering.....	48

I hvilken grad vil du si at din nåværende jobb er samfunnsnyttig?	48
Årskull 1, fase 3	48
Årskull 2, fase 3	49
Fase 3, årskull 1 og 2: Endringer over tid.	50
Hvor viktig synes du det er at en jobb er samfunnsnyttig når du skal vurdere en jobb?	50
Årskull 1 – fase 1 til 3	50
Årskull 2 – fase 2 og 3.....	52
Årskull 3 – fase 1 og 2.....	53
Oppsummering lokal og global samfunnsnytte	54
Tilknytning til virksomheten.....	55
Årskull 1, fase 3	56
Årskull 2, fase 3	56
Oppsummering tilknytning til virksomheten	56
Om læreryrkets status.....	58
Figuroversikt.....	59
Vedlegg 1: aldersfordeling etter årskull	61

Sammendrag

Denne rapporten gir et overblikk over læreryrkets status basert på rapporteringer fra lærerstudenter og nyutdannede lærere. Rapporten adresserer fire deltema, valg av studium, egenvurdering av utdanning og yrke, opplevd samfunnsnytte og tilknytning til virksomheten de arbeider i.

Lærerstudentene har i verken stor eller liten grad blitt oppmuntret av personer i sine nære omgivelser til å ta det studiet de nå går på. De har i liten grad blitt oppmuntret til å ta andre studier av de samme personene. På spørsmål om i hvilken grad personer i studentens nære omgivelser har oppmuntret dem til å begynne på det studiet de nå utdanner seg i viser gjennomsnittsverdiene at mor er den personen som i størst grad har oppmuntret dem til sitt nåværende studium. Det er en utvikling over tid som viser at lærerstudenter i årskull 2000/2001 i høyere grad har blitt oppmuntret av personer i sine nære omgivelser til å velge den utdanningen de nå tar enn lærerstudentene i årskull 2004/2005. Forskjellene er imidlertid små, hovedtendensen er at læreryrket gis noenlunde samme oppmuntring over femårsperioden.

Det vanligste tidspunktet for å velge utdanning inntreffer i løpet av ungdomstiden. Dette gjelder uavhengig av om studentene senere går inn i lærerutdanningen, førskolelærerutdanningen eller sykepleierutdanningen. Blant allmennlærerstudentene er det ca. en av fire som er usikre på om de har valgt riktig studium, og denne andelen er betydelig høyere enn for de to andre profesjonsutdanningene. Det er først og fremst ønsket om å utøve bestemte yrker som motiverer studentenes studievalg. Dernest følger geografi, og ønsket om å studere på et bestemt sted. Det er tydelig at studenter fra årskull 1 er noe mer usikker på sitt utdanningsvalg enn studenter fra årskull 3.

Det kan se ut til at lærerstudenter er noe mer åpne for at andre kan ha innflytelse på hvordan læreryrket skal utvikle seg enn nyutdannede lærere. Praktiserende allmennlærere er tydeligere på at de ønsker mer kontroll over egen aktivitet, enn studenter.

Tre av fire nyutdannede allmennlærere mener at foreldre må vise respekt for lærernes faglige autoritet. Det kan tyde på en høy grad av tillit til egne fagkunnskaper og egen profesjon. Svarene fra førsteårsstudentene i 2005 viser at seks av ti allmennlærerstudenter er enig i påstanden om at foreldrene må vise respekt for lærernes faglige autoritet. Det kan bety at de får mer respekt for eget yrke og kunnskapsnivå etter hvert som de skrider frem i utdanningen og får yrkeserfaring, men ettersom spørsmålet er rettet til ulike årskull i ulike faser kan vi ikke slutte at dette er entydig utvikling.

Allmennlærerne har en høy grad av yrkesstolthet. Åtte av ti nyutdannede lærere er enig i utsagnet "jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg er lærer". Dette ligger på nivå med de andre utdanningsgruppene vi sammenligner med. Blant studenter under utdanning er andelen som er enig i påstanden fra førstegangs- til andregangsrapportering stabilt høy.

Det er to utsagn som beskriver lærernes yrkestilknytning: "Jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket" og "Jeg kunne ikke tenke meg noe annet yrke enn å arbeide som allmennlærer". Det første utsagnet utløser et entydig svarmønster: både blant lærere under utdanning og nyutdannede lærere er ca. åtte av ti uenig. Det neste utsagnet gir større spredning i svarmønster. Blant lærere under utdanning er 57 % helt eller delvis uenig i påstanden, mens blant nyutdannede lærere er 49 % helt eller delvis uenig i utsagnet. Endringen kan ha sammenheng med at påstanden er stilt til studenter under utdanning og kandidater i arbeid, og at kandidater med yrkeserfaring har gjort seg positive erfaringer med allmennlæreryrket.

Nyutdannede lærere synes det er viktig at en jobb er samfunnsnyttig. Allmennlærere og førskolelærere oppfatter eget yrke som mer samfunnsnyttig enn hva sykepleiere gjør. Lærerne har også høyere grad av tilknytning til sin nåværende arbeidsgiver enn førskolelærere og sykepleiere.

Læreryrkets status: allmennlæreres egenvurderinger i StudData

Innledning

Den foreliggende rapporten gir en analyse av lærerstudenter og nyutdannede læreres egenvurdering av læreryrkets status basert på StudData. Statusvurderingen baserer seg på fire deltema som valg av studium, vurdering av utdanning og yrke, vurdering av yrkets samfunnsnyttighet og tilknytning til organisasjonen de er ansatt i.

Bakgrunnsinformasjon om StudData og utvalg

StudData er en årskull- og forløpsdatabase som består av tre årskull av studenter og fire faser for datainnsamling, det er tre års mellomrom mellom hver datainnsamling. Databasen har informasjon om 20 profesjonsutdanninger fra 11 ulike læresteder. Hvert årskull, med unntak av kull nummer 2, følges i alle fire faser¹. Datainnhenting til de to første fasene skjer mens studentene er under utdanning. Studentene spørres i første og tredje studieår som for mange treårige høyskoleutdanninger vil være deres avgangså. De to siste fasene henter opplysninger om overgangen fra utdanning til arbeidsmarkedet. De første data om arbeidsmarkedet hentes inn tre år etter siste registrering i studiet. Studentene vil da ha 2 – 3 års potensiell arbeidserfaring. Fjerde og siste fase innhentes seks år etter siste registrering i studiet. Studentene har da mellom 5 – 6 års potensiell arbeidserfaring. Data for fase fire ble innehentet første gang i 2008. Disse dataene er ikke frigitt på nåværende tidspunkt. Det er dermed data fra de tre første fasene som danner grunnlaget for analyser av læreryrkets status.

Tabellen nedenfor oppgir N og svarprosent for allmennlærere i de ulike årskull og faser.

¹ Årskull 2 ble første gang målt ved uteksaminering. Data for dette årskullet foreligger derfor for fase 2 og 3.

Tabell 1: Oversikt over årskull, faser for datainnhenting, utvalgsstørrelse og svarprosent.

Årskull 1	N	Svarprosent
Besvart fase 1 (H - 2000)	481	78,1
Besvart fase 2 (V - 2003)	353	76
Besvart fase 3 (V - 2006)	315	57,4
Årskull 2	N	Svarprosent
Besvart fase 2 (V - 2001)	423	82
Besvart fase 3 (V - 2004)	234	58
Årskull 3	N	Svarprosent
Besvart fase 1 (V - 2005)	673	61,7
Besvart fase 2 (V - 2007)	362	71,1

Det gjøres oppmerksom på at årskull 2 påbegynte studiet sitt før årskull 1. De ble imidlertid tatt inn i StudData på et senere tidspunkt enn årskull 1, og er derfor gitt betegnelsen årskull 2. Rangert etter når de begynte studiet er rekkefølgen årskull 2, årskull 1 og årskull 3.

Utvikling over tid

I rapporten foretar vi to typer av sammenligninger over tid. Den første typen sammenligning er mellom årskull målt i samme fase, mens den andre typen følger samme årskull gjennom flere faser. Den første typen sammenligning innebærer at vi ser på ulike årskull av studenter ved samme måletidspunkt, f. eks første studieår. Forskjellene vi observerer uttrykker forskjeller mellom årskullene, altså at nyere kull har andre oppfatninger om studiet enn tidligere kull. I første fase har vi mulighet for å sammenligne årskull med studenter som har påbegynt studiet høsten 2000 og 2004. I andre fase har vi mulighet for å gjøre sammenligninger mellom alle tre årskull, det er tredjeårsstudenter i 2001, 2003 og 2007. I tredje fase sammenligner vi kandidater som har hatt 2 - 3 års potensiell arbeidserfaring ved tidspunkt 2004 og 2006, årskull 2 og 1. Disse sammenligningene viser alle forskjeller mellom årskull.

I den andre typen av sammenligning er det samme årskull som følges over faser. Endringene vi da observerer er endringer i studentenes holdninger som kan tilskrives modning/erfaringer gjennom studieforløpet. Vi kan se utviklingen i årskull 1 ved studiestart i

2000, tre år ut i studiet i 2003 og etter to til tre år med potensiell arbeidserfaring i 2006. Årskull 2 kan sammenlignes i tredje studieår i 2001 og etter to til tre år med potensiell arbeidserfaring i 2004. Årskull 3 kan sammenlignes i første studieår 2005 og i tredje studieår i 2007.

En forutsetning både for sammenligninger av ulike årskull av studenter på samme tidspunkt i studieforløpet og sammenligninger av samme årskull over studieforløpet, forutsetter at studentene er stilt tilnærmet samme spørsmål. Det er ikke alltid tilfelle. Vi har fokusert på spørsmål som tillater en analyse av utvikling over tid i denne rapporten.

Sammenligninger med andre utdanningsgrupper

Kunnskapsdepartementet etterspør en analyse av lærerstudentene og yrkesaktive lærere, og det er denne profesjonsgruppen som er i søkelyset i rapporten. Enkelte steder har vi imidlertid valgt å trekke inn to andre profesjonsgrupper – sykepleiere og førskolelærere – for å kontrastere resultatene fra allmennlærerne. Årsaken til at vi har valgt denne fremgangsmåten er at datagrunnlaget i stor grad består av skalerte enkeltspørsmål og sammensatte mål. Vi får dermed ut relative verdier for lærerprofesjonen. Disse relative verdiene kan innplasseres i forhold til en teoretisk skala, men har likevel begrenset verdi i forhold til å vurdere om skårene for lærerne er høye eller lave sett i forhold til andre profesjonsgrupper. Å sammenligne resultatene for lærerne opp mot resultatene for sykepleiere og førskolelærere gir derfor en mer informert vurdering av skårene og et bedre grunnlag for å si noe om læreryrkets status. Vi har valgt førskolelærere og sykepleiere fordi dette er yrker som kan sammenlignes med allmennlæreryrket på flere punkter: Det er høyskoleutdanninger av tilnærmet like lang varighet², de har et betydelig innslag av praksis i studiet, de fleste arbeider innenfor offentlig sektor, det er relasjonsyrker og de er i stor grad kvinnedominerte. I tillegg er dette store profesjonsgrupper i StudData slik at vi er sikret et godt sammenligningsgrunnlag. Vi vil vise grafiske fremstillinger over alle utdanningene der hvor det er signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene. Dersom det ikke er

² Lærerutdanningen er fireårig, men siste år er en fagforydning mange studenter har tatt forut for lærerstudiet.

signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene hender det at vi bare viser verdiene for allmennlærerene. Det er i så tilfelle informert om at sammenligninger er foretatt, men det er ikke signifikante forskjeller.

Svarskalaer og analysemetoder

StudData består i stor utstrekning av variabler med en fempunktssvarskala som strekker seg fra 1 til 5, hvor 1 og 5 er gitt merkelapper tilsvarende ytterpunkter i en skala f. eks helt enig til helt uenig.

Helt enig		Helt uenig		
1	2	3	4	5

Verdiene mellom ytterpunktene er ikke gitt merkelapper. Ved siden av skalaen er det oppstilt en sjette kategori "vet ikke". Kandidater som har svart "vet ikke" er ekskludert fra analysene. Analysene inkluderer bare kandidater som har tatt stilling til spørsmålet i form av avkrysning på den graderte skalaen.

I all hovedsak består denne rapporten av bivariate analyser hvor vi enten sammenlignet studenter i ulike utdanningsgrupper eller i ulike årskull/faser. I og med at fempunktsskalaer kan bli behandlet som kontinuerlige variabler, har vi vekslet på gjennomsnittsanalyser og krysstabellanalyser på disse variablene.

For å forenkle fremstillingen har vi slått sammen noen verdier i skalaen. Skalaene inneholder to positive graderinger (f.eks helt enig og delvis enig) og to negative graderinger (f. eks delvis uenig og helt uenig) og en nøytral midtkategori (f. eks verken enig eller uenig). Vi har slått sammen helt og delvis enig til "enig", beholdt den nøytrale midtkategorien merket "verken/eller" og slått sammen svarverdiene delvis og helt uenig til "uenig".

Signifikansnivået vi opererer med i denne rapporten er 0,05, eller 5 % nivå. Dette er det signifikansnivået som i størst utstrekning benyttes i samfunnsforskning. Under hver tabell oppgis verdien for de signifikanstester som er benyttet (t-test, f-test og kji-kvadratstest) og signifikansnivået.

Deskriptiv statistikk om lærerstudentene

Allmennlærerstudiet er et kvinnedominert studium. Kjønnfordelingen blant allmennlærerstudentene viser at ca. syv av ti er kvinner. Dette er stabilt over alle årskullene første gang de er registrert. Årskull 1 og 3 er førstegangsregistrert i første studieår. Blant studentene i årskull 1, registrert høsten 2000 er det 70 % kvinner og 30 % menn blant lærerstudentene. I årskull 3, registrert våren 2005, er det 69 % kvinner og 31 % menn blant lærerstudentene. Panel 2 registreres første gang våren 2001, tre år inn i studiet.

Kjønns sammensetningen i dette kullet er på det tidspunktet 69 % kvinner og 31 % menn.

Kjønns sammensetningen for årskull 1 og 3 er endret ved tredje studieår. Dette kan være på grunn av frafall i studiet eller frafall i undersøkelsen. For årskull 1, målt våren 2003, er det 73 % kvinner og 27 % menn, mens for årskull 3, målt våren 2007, er det 67 % kvinner og 33 % menn. Årskull 2 måles andre gang etter to til tre år med potensiell arbeidserfaring.

Kjønns sammensetningen har på dette tidspunktet økt til 78 % kvinner og 22 % menn. Årskull 1 er det eneste som er målt tre ganger, og ved to til tre års potensiell arbeidserfaring i 2006 er andelen kvinner i utvalget økt til 79 % og andelen menn utgjør da 21 %. Fordelingene er gjengitt i tabellen nedenfor.³

Tabell 2: Kjønns sammensetning blant lærerstudentene

Deskriptiv statistikk	kull1 - f1	kull1 - f2	kull1 - f3	kull2 - f2	kull2 - f3	kull3 - f1	kull3 - f2
(N):	479	353	314	422	234	672	360
kvinne	70 %	73 %	79 %	69 %	78 %	69 %	67 %
mann	30 %	28 %	21 %	31 %	22 %	31 %	33 %

³ En tabell over aldersfordelingen finnes i vedlegg til rapporten

Valg av studium

Oppmuntret til å studere fra omgivelsene

I dette avsnittet viser vi i hvilken grad førsteårsstudentene fra år 2000 og 2005 er blitt oppmuntret til å studere på sitt nåværende studium av familie, venner og andre.

Hvorvidt studenten har blitt oppmuntret til å studere til allmennlærer av personer i sine primær- og referansegrupper, kan gi informasjon om hvor velansett studiet er i studentens nærmeste omgivelser. Antakelig vil ikke familie, venner eller tidligere lærere oppmuntre studenten til å velge en utdanning hvis yrket ikke er i tråd med studentens personlige egnethet, eller hvis det ikke anses som lønnsomt i forhold til tiden som investeres i utdanningen og senere yrke. På den annen side løftes valg av utdanning og yrke frem som en form for selvrealisering i det offentlige ordskiftet, og valg av studium kan derfor oppleves som interessestyrt og selvbestemt av studenten. Antakelig er påvirkning fra omgivelsene gjerne mer subtil og langvarig, og vil nødvendigvis ikke slå ut på spørsmålene presentert nedenfor. Dersom verdiene på disse spørsmålene skulle tyde på at familie, venner og lærere ikke har kommet med oppmuntringer til konkrete utdanningsvalg, eller andre utdanningsvalg er det ikke ensbetydende med at det lav støtte/interesse for studievalg. Vi har sammenlignet grad av oppmuntring over årskullene fra 2000 og 2005. En endring mellom disse årskullene kan si noe om eventuell statusendring for yrket.⁴

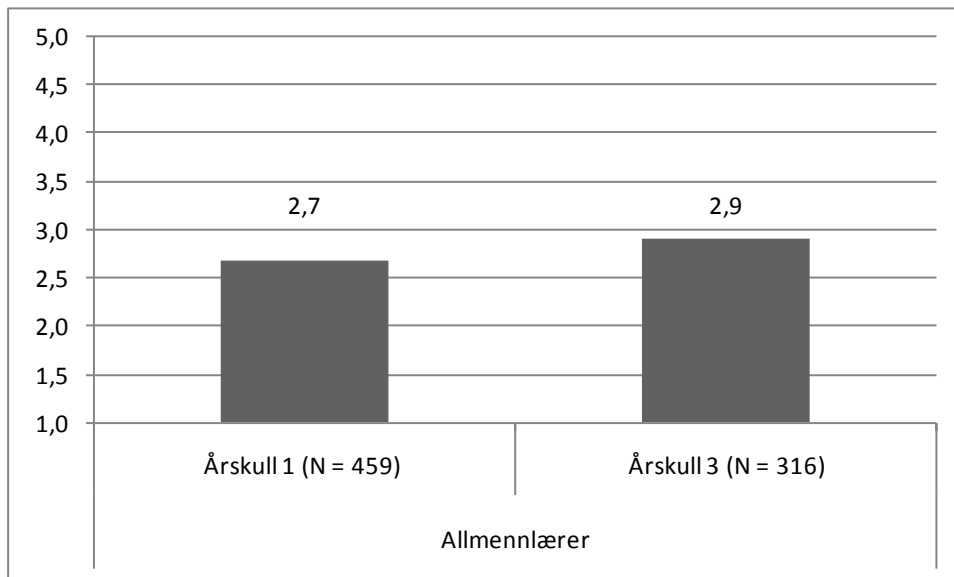
I tabellene nedenfor gir vi en grafisk fremstilling av hvem som har oppmuntret studenten til å begynne på allmennlærerstudiet. Vi viser gjennomsnittsverdien på en skala fra 1 til 5 ("i svært stor grad" til "ikke i det hele tatt") for i hvor stor grad mødre, fedre, søsken, venner og tidligere lærere eller rådgivere har oppmuntret studenten til å begynne på dette studiet. Høye gjennomsnittsverdier indikerer lav grad av oppmuntring. Lave gjennomsnittsverdier indikerer høy grad av oppmuntring.

⁴ Årskull 3 har flere læresteder i utvalget enn årskull 1. Fordi det kan være seleksjon til lærestedene, har vi sammenlignet studenter fra årskull 1 og 3 ved de samme lærestedene. Som en konsekvens er N for årskull 3 lavere i dette avsnittet enn hva som er oppgitt i tabell 1.

Mor

Tabellen nedenfor viser at førsteårsstudentene fra 2000 i større grad ble oppmuntret av sin mor til å begynne på det studiet de nå utdanner seg til enn førsteårsstudentene fra 2005. Forskjellen på 0,2 poeng er signifikant på 5 % nivå. Det vil si at kandidater som påbegynte utdanningen sin i 2005, i mindre grad ble oppmuntret av sin mor til å ta en lærerutdanning enn kandidater som begynte i 2000.

Figur 1: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet "I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – mor".

$t = 2,23$ $p < 0,05$

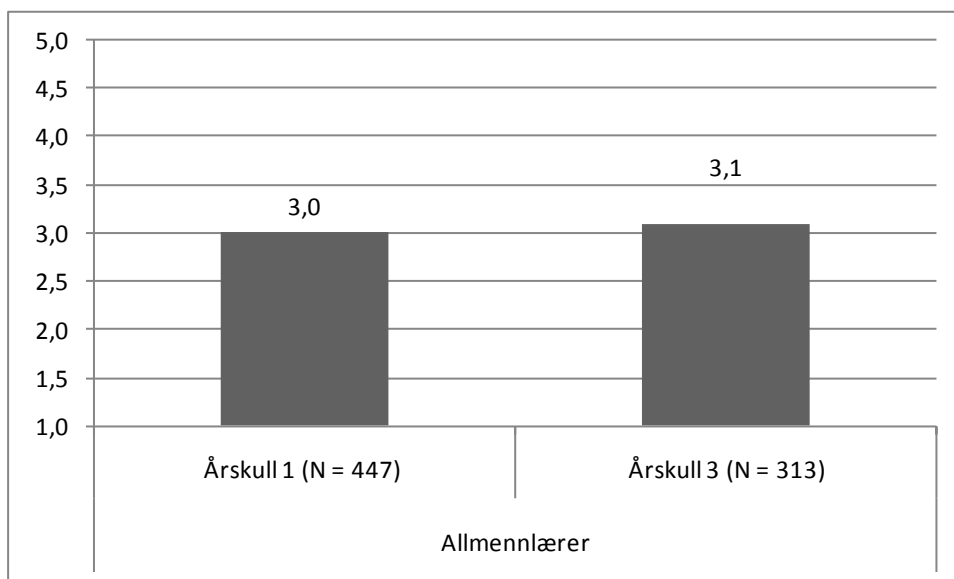
Gjennomsnittsverdien for årskull 1 og årskull 3 er henholdsvis 2,7 og 2,9. For begge årskull med lærerstudenter ligger gjennomsnittsverdien nærmere "i stor grad" oppmuntret av mor, enn "i liten grad" oppmuntret av mor.

Vi har undersøkt om det var forskjeller mellom de ulike utdanningsgruppene både for årskull 1 og årskull 3. Det var ingen signifikante forskjeller mellom allmennlærerstudenter i årskull 1 og sykepleier- og førskolelærerstudenter i årskull 1 på dette spørsmålet, ei heller for årskull 3. Vi viser derfor ikke sammenligninger med disse utdanningsgruppene.

Far

Tabellen nedenfor viser at studenter fra årskull 1 (førsteårsstudenter i 2000) i større grad ble oppmuntret av sin far til å begynne på det studiet de nå utdanner seg til enn studenter fra årskull 3 (førsteårsstudenter i 2005). Forskjellen på 0,1 poeng er ikke signifikant på et 5 % nivå.

Figur 2: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet ” I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – far”.

$t = 1, p > 0,05$

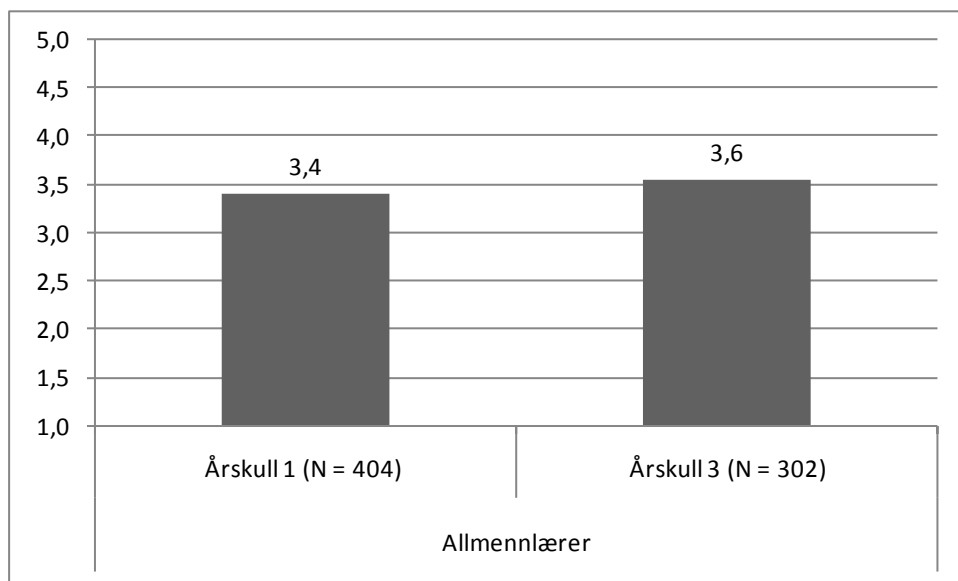
Gjennomsnittsverdien for å være oppmuntret til nåværende studium av far er 3,0 for årskull 1 og 3,1 av årskull 3. En verdi på 3 innplasseres midt mellom stor og liten grad av oppmuntring, mens verdier høyere enn 3 vipper mot at lærerstudentene i liten grad har blitt oppmuntret av far til å ta det studiet de nå gjennomfører. Gjennomsnittsverdien for oppmuntret av far er høyere for både årskull 1 og 3 sammenlignet med gjennomsnittsverdien for oppmuntret av mor. En høyere gjennomsnittsverdi betyr lavere grad av oppmuntring. Mødre har antakelig vært mer aktive i forhold til å oppmuntre studentenes utdanningsvalg enn fedre.

Det er en ikke-signifikant forskjell mellom sykepleiestudenter, førskolelærerstudenter og allmennlærerstudenter når det gjelder fars oppmuntring, verken for førsteårsstudentene i 2000 eller i 2005. Sammenligning mellom utdanningsgruppene er derfor ikke vist med figur.

Søsken

Tabellen nedenfor viser at førsteårsstudenter i årskullet fra 2000 i større grad ble oppmuntret av sine søsken til å begynne på det studiet de nå utdanner seg til, enn førsteårsstudentene fra 2005. Forskjellen på 0,2 poeng er ikke signifikant på 5 % nivå. Gjennomsnittsverdien for oppmuntret av søsken er høyere for både årskull 1 og 3 sammenlignet med gjennomsnittsverdien for oppmuntret av foreldre. Antakelig henvender studentene seg i større grad til foreldre for råd om utdanningsvalg enn søsken.

Figur 3: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – søsken".

$t = 1,4$ $p > 0,05$

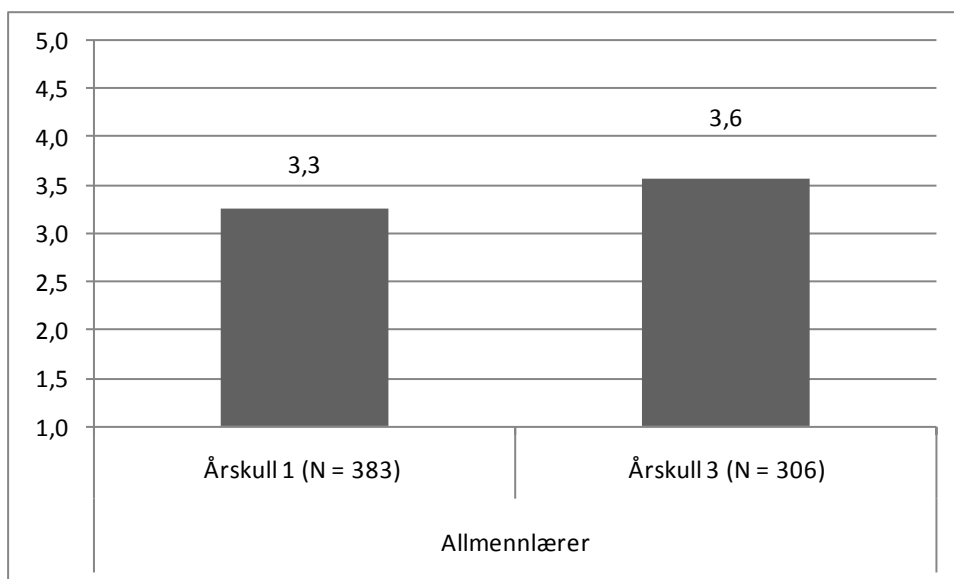
Gjennomsnittsverdiene for oppmuntring til nåværende studium av søsken er henholdsvis 3,4 for årskull 1 og 3,6 for årskull 3. Gjennomsnittsverdier over 3 betyr at flertallet av studentene i liten grad har blitt oppmuntret av søsken til å ta det studiet de nå gjennomfører.

Det var ingen signifikante forskjeller mellom allmennlærerstudenter i årskull 1 og sykepleier- og førskolelærerstudenter i årskull 1 på dette spørsmålet, ei heller for årskull 3.

Tidligere rådgivere eller lærere

Sammenligning av svarmønsteret til allmennlærerstudentene i 2000 og 2005 viser en signifikant forskjell mellom studenter i det første og siste årskullet med tanke på i hvor stor grad de har opplevd å bli oppmuntret av tidligere lærere og rådgivere til å starte studiet de nå går på. Studentene fra 2005 har en gjennomsnittsverdi på 3,6, mens studentene fra 2000 har en gjennomsnittsverdi på 3,3. Studentene fra 2000 oppgir dermed en høyere grad av oppmuntring fra tidligere lærere eller rådgivere.

Figur 4: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – tidligere lærere/rådgivere".

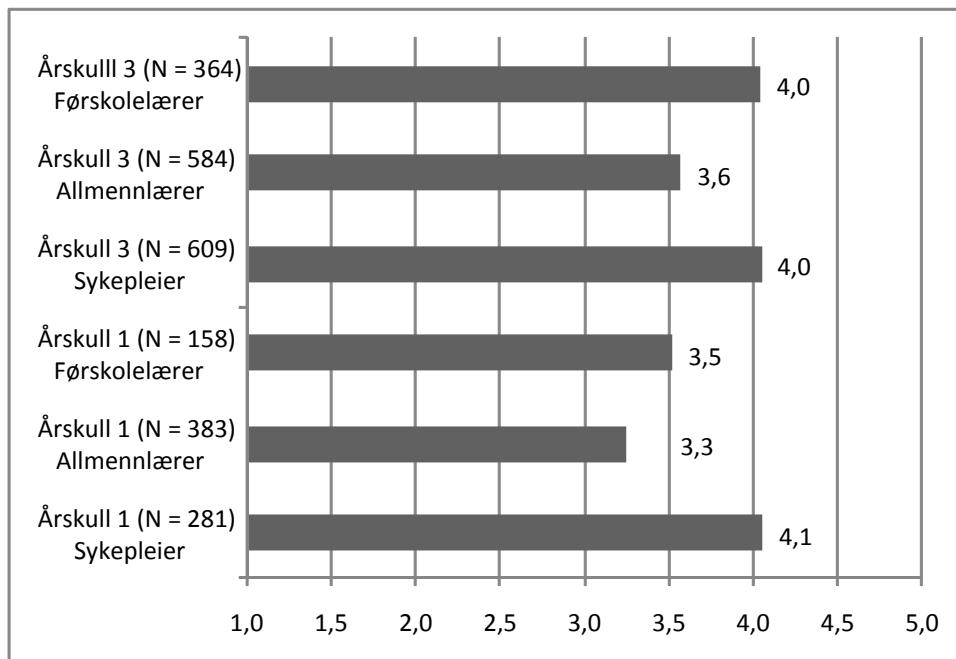
Kull 1 og kull 3: $t = 2,9$, $p < 0,05$

Både årskull 1 og 3 har gjennomsnittsverdier over 3 på spørsmål om i hvilken grad de er blitt oppmuntret av tidligere lærere og rådgivere til å ta det studiet de nå går på. Verdier over 3 tilsvarer lav grad av oppmuntring.

Oppmuntring fra tidligere lærere og rådgivere: forskjeller mellom utdanningsretninger

Når det gjelder hvilke studenter som ble oppmuntret av tidligere lærere og rådgivere til å begynne på det studiet de nå går på, er det signifikante forskjeller mellom de tre utdanningsgruppene. I figuren nedenfor viser vi forskjeller mellom de ulike utdanningsretningene når det gjelder i hvilken grad de er blitt oppmuntret til å studere det studiet de nå gjennomfører av sine tidligere lærere og rådgivere.

Figur 5: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet ”I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – tidligere lærere eller rådgivere”.

Kull1: $f = 25$, $p < 0,05$

Kull 3: $f = 26$, $p < 0,05$

Blant førsteårsstudentene fra år 2000 har allmennlærer- og førskolelærerstudentene, i signifikant større grad enn sykepleierstudentene, blitt oppmuntret til å velge dette yrket fra tidligere lærere og rådgivere. De to første gruppene skiller seg ikke signifikant fra hverandre, men begge er signifikant forskjellige fra sykepleierstudentene. Det skiller 0,8 poeng mellom allmennlærerne som har den laveste skåren (3,1) og sykepleierne som har den høyeste skåren (4,1).

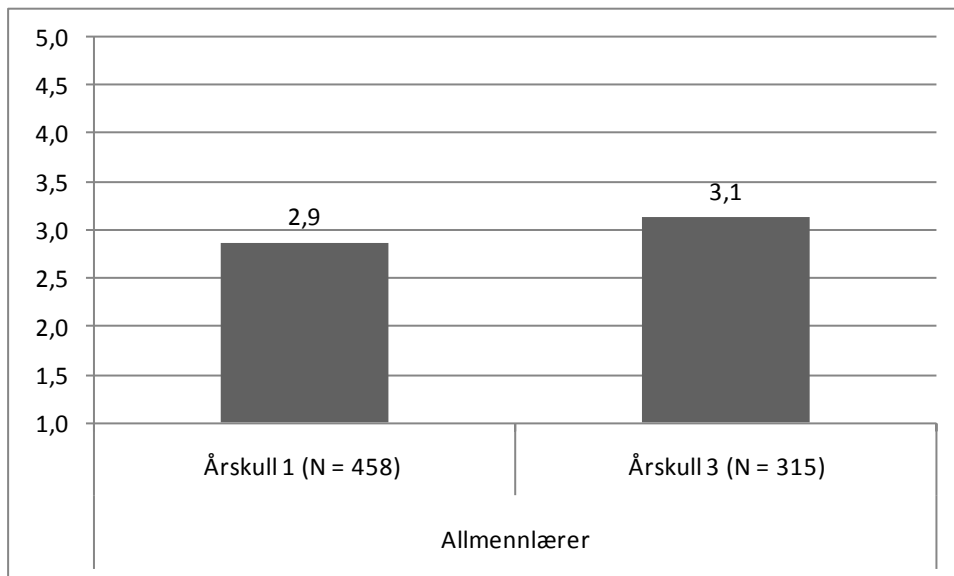
Blant førsteårsstudentene i 2005 oppgir allmennlærerstudentene i signifikant større grad enn sykepleierstudentene og førskolestudentene, at de har blitt oppmuntret til å studere på det faget de nå tar av tidligere lærere og rådgivere. Forskjellen er imidlertid halvvvert sammenlignet med første årskull. 0,4 poeng skiller allmennlærerne som har den laveste verdien (3,6) fra sykepleierne og førskolelærerne (4,0).

For begge kullene oppgir altså studenter i lærerutdanninger at de i større grad enn sykepleierstudenter har blitt oppmuntret av tidligere lærere og rådgivere. Kanskje er det slik at lærernes egne erfaringer gjør at de gjenkjenner kandidater som de mener passer til yrket og oppmuntrer deres utdanningsvalg i større grad enn de oppmuntrer andre elevers utdanningsvalg? Imidlertid må det merkes at gjennomsnittsverdiene for oppmuntret av lærer/rådgiver er generelt høye. Uavhengig av årskull og profesjonsutdanning er verdien over 3 som tilsvarer lav grad av oppmuntring.

Venner

Tabellen nedenfor viser at førsteårsstudentene fra 2000 i større grad ble oppmuntret av sine venner til å begynne på det studiet de nå utdanner seg til, enn førsteårsstudentene fra årskull 2005.

Figur 6: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet ”I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – venner”.

$t = 2,7$ $p < 0,05$

Forskjellen på 0,2 poeng er liten, men signifikant på et 5 % nivå. Det vil si at kandidater som var førsteårsstudenter i 2005 i mindre grad ble oppmuntret til å ta en lærerutdanning av sine venner enn kandidater som begynte i 2000. Gjennomsnittsverdien for oppmuntret av venner er høyere for både årskull 1 og 3, sammenlignet med gjennomsnittsverdien for oppmuntret av mor, og på nivå med gjennomsnittsverdien for oppmuntret av far.

Oppmuntret til å velge andre studier fra omgivelsene

I forrige avsnitt så vi på i hvilken grad studentene var blitt oppmuntret av personer i sine nære omgivelser til å velge det studiet de nå går på. I dette avsnittet skal vi se om de samme personene har oppmuntret studenten til å foreta andre utdanningsvalg. Spørsmålet ”I hvilken grad er du oppmuntret av følgende personer til å ta andre studier enn det studiet de nå går på?” er bare stilt til førsteårskandidatene i årskull 3. Vi får derfor ingen sammenligning av utvikling over tid for lærerstudentene, men vi kan sammenligne med andre utdanninger som førskolelærerne og sykepleierne.

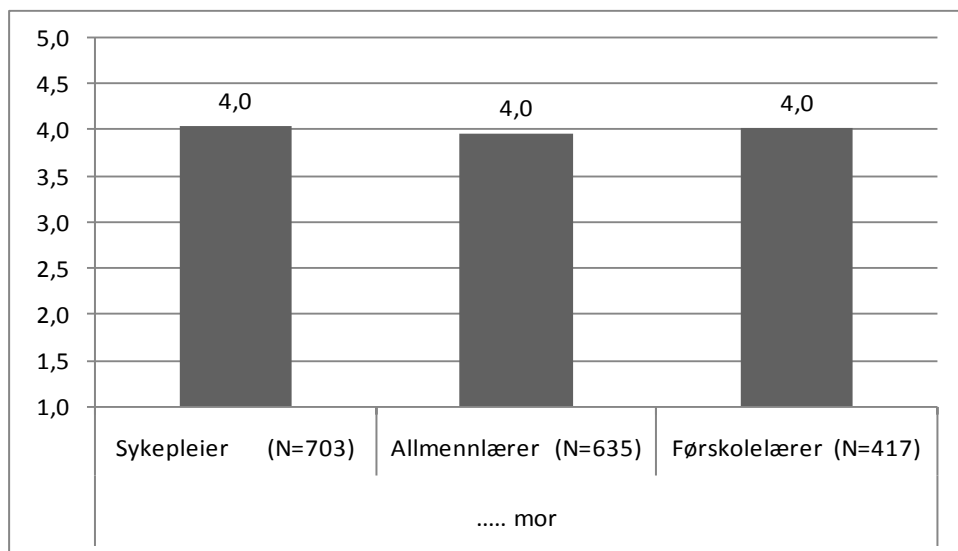
Skalaen går fra 1 til 5, hvor 1 tilsvarer ”i svært stor grad” og 5 tilsvarer ”ikke i det hele tatt”. Lave gjennomsnittsverdier skal tolkes som en høy grad av oppmuntring for å få studenten til

å velge andre studium, mens en høy gjennomsnittsverdi betyr lav grad av oppmuntring for å få studenten til å velge en annen utdanning.

Mor

Det er ingen signifikant forskjell mellom de tre utdanningsgruppene når det gjelder grad av oppmuntring fra mor til å ta andre studier. Førsteårsstudentene i 2005 har en gjennomsnittsverdi på 4. I forhold til skalaen representerer verdien 5 "ikke i det hele tatt". En gjennomsnittsverdi på 4 kan da tolkes som at mor i liten grad har oppmuntret studentene til å ta et annet enn det valgte studiet.

Figur 7: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet "I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: mor".

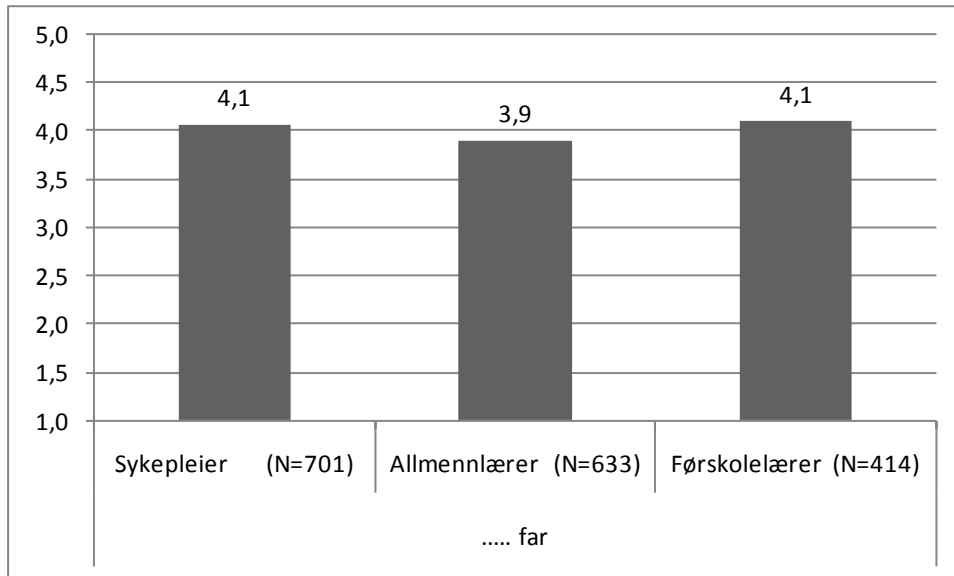

I forrige avsnitt så vi at mødre var de personene som i størst grad har oppmuntret studentene til å ta det studiet de nå går på. Gjennomsnittsverdiene for mor var de eneste som lå lavere enn 3 og dermed peker i retning av stor grad av oppmuntring i forhold til barnas utdanningsvalg. I tabellen ovenfor ser vi at gjennomsnittsverdien for at mor skal ha oppmuntret til andre studier er 4,0 for studenter tilhørende de tre utdanningsretningene: Mor har i liten grad oppmuntret til andre studier. Ved å sammenholde disse resultatene kan vi si at flere mødre har oppmuntret enn frarådet barnas utdanningsvalg.

Far

Verdiene for far ligger på samme nivå som verdiene for mor. Det er små, men signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene.

Figur 8: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet "I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: far".

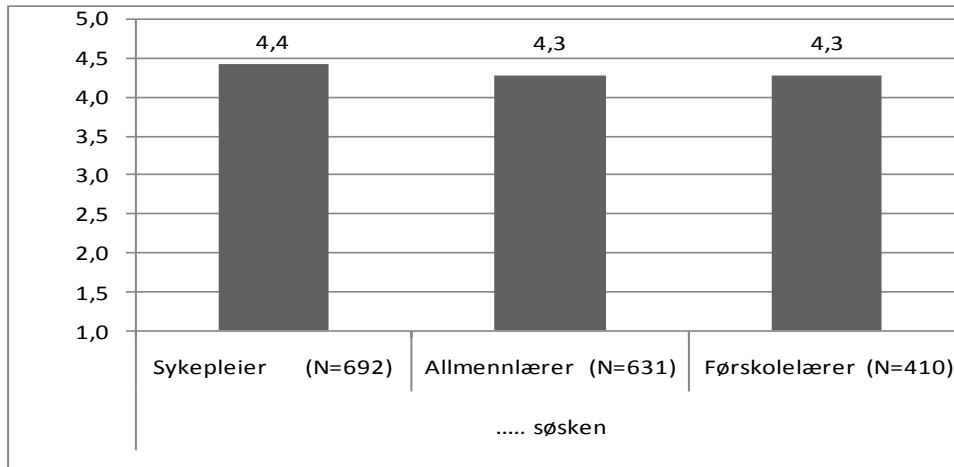
$f = 4, p < 0,05$

Allmennlærerstudentene har den laveste gjennomsnittsverdien på 3,9, det vil si at disse studentene i større grad har blitt oppmuntret til å velge andre studier av sine fedre enn studenter som har valgt førskolelærerutdanningen og sykepleierutdanningen. De to sistnevnte utdanningsgruppene har en gjennomsnittsverdi på 4,1. Imidlertid er verdier på rundt 4 ikke særlig høyt, gitt at verdi 5 tilsvarer "ikke i det hele tatt".

Søsken

Søsken har hatt lite å si på andre søskens utdanningsvalg. Det er ingen signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene når det gjelder søskens oppmuntring til andre utdanningsvalg.

Figur 9: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet ” I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: søsken”.

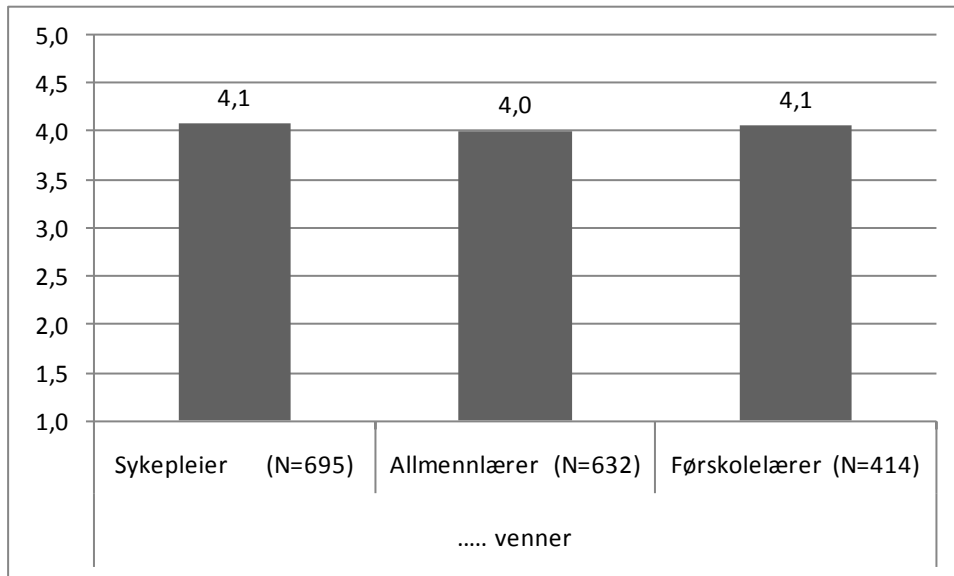

Gjennomsnittsverdien for sykepleiere, allmennlærere og førskolelærere er henholdsvis 4,4 for førstnevnte og 4,3 for de to sistnevnte. Av samtlige familiemedlemmer gis søsken den høyeste gjennomsnittsverdien av alle tre profesjonsgrupper. Dette er i tråd med resultatene fra forrige avsnitt hvor gjennomsnittsverdiene for oppmuntring til nåværende studie også var høyere for søsken enn for foreldre.

Venner

Gjennomsnittsverdien for venner er høy, det vil si at venner heller ikke har oppmuntret allmennlærerstudentene til å velge andre yrker i særlig stor grad. Det er ingen signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene.

Figur 10: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet ” I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: venner”.

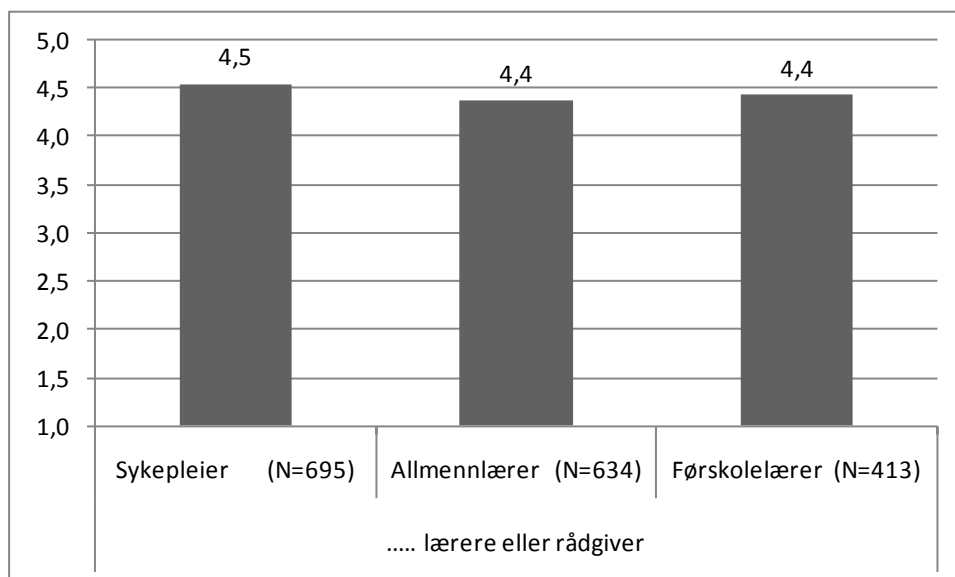
Gjennomsnittsverdien for sykepleier- og førskolelærerstudenter er på 4,1.

Gjennomsnittsverdien for allmennlærerne er 4,0.

Tidligere lærere eller rådgivere

Det er tidligere lærere og rådgivere som i minst grad har oppmuntret studenten til å foreta andre utdanningsvalg enn den utdanningen de nå er i gang med. Det fremgår av at denne gruppen har svært høye gjennomsnittsverdier på i hvilken grad de har oppmuntret studentene til å velge andre studier. Det er ikke signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene.

Figur 11: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet "I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: tidligere lærere eller rådgivere".

Gjennomsnittsverdien for sykepleierstudenter er 4,5, mens den er 4,4 for lærerstudenter og førskolelærerstudenter. Disse verdiene nærmer seg verdien 5 "ikke i det hele tatt". Dette er de høyeste gjennomsnittsverdiene vi har sett så langt, og kan komme av at lærere og rådgivere i videregående skole i liten grad konsulteres av elevene.

Oppsummering oppmuntring til nåværende studie og oppmuntring til andre studier

De fleste gjennomsnittene for oppmuntring til det nåværende studiet, har en ca. verdi på 3 som ligger midt mellom "I svært stor grad" og "ikke i det hele tatt" på svarskalaen.

Gjennomsnittsverdien for mødre er lavest, noe som indikerer at dette er primære personer for studentene å diskutere utdanningsvalg med. Gjennomsnittsverdiene er høyere for årskull 3 enn for årskull 1, noe som kan være en indikasjon på at anseelsen til læreryrket er lavere blant omgivelsene til kull 2005 enn kull 2000. Imidlertid er forskjellene svært små.

Hovedinntrykket er heller at grad av oppmuntring til allmennlærerstudiet fra personer i studentens nære omgivelser har holdt seg stabilt, enn at det har vært distinkte endringer i yrkets anseelse.

Gjennomsnittsverdiene for spørsmålet om i hvilken grad de er blitt oppmuntret fra omgivelsene til å velge andre studier enn de nå har begynt på, har en ca. verdi på 4 eller høyere for studenter i allmennlærerutdanningen, førskolelærerutdanningen og sykepleierutdanningen. Det betyr at personer i omgivelsene i større grad har oppmuntret nåværende studie enn de har oppmuntret andre studier. Disse opplysningene foreligger kun for førsteårsstudenter i 2005.

Studievalg

Opplysninger knyttet til valg av studium er innhentet fra studenter i første studieår. Disse dataene foreligger derfor for årskull 1 og 3, henholdsvis innhentet i år 2000 og 2005. De sammenligningene som gjøres her, belyser altså forskjeller ved første studieår mellom årskullene fra 2000 og 2005. Eventuelle observerte endringer viser årskulleffekter.

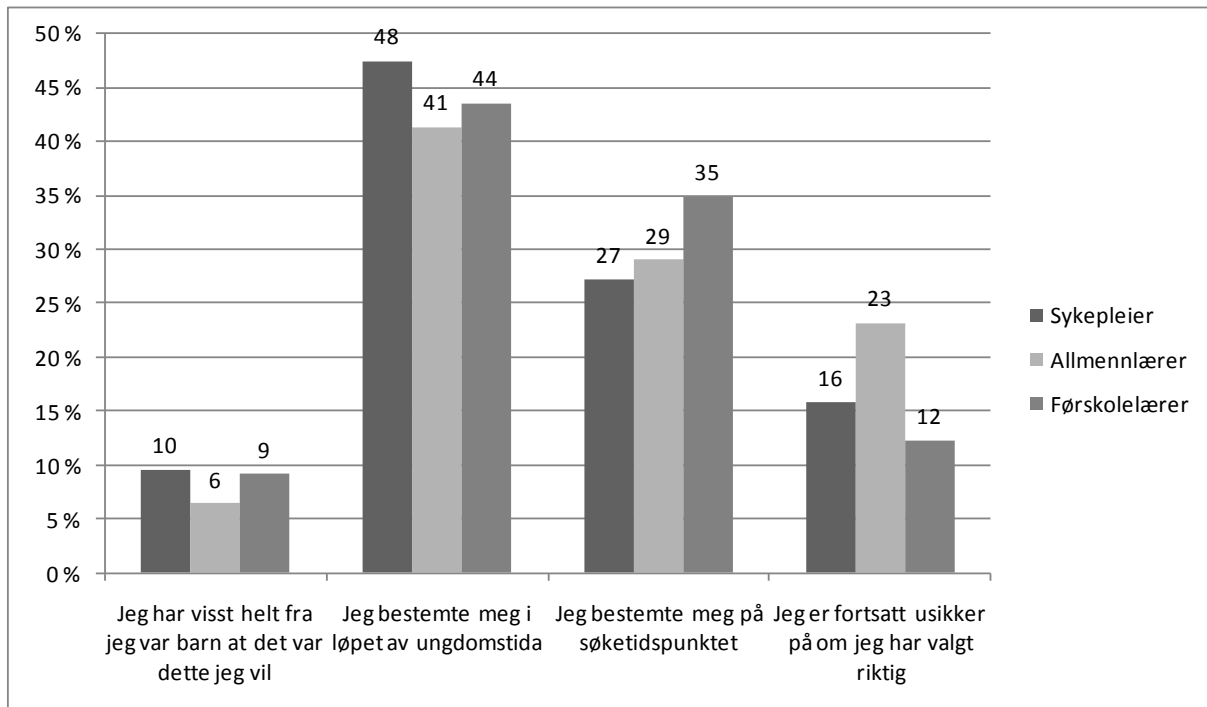
Det første temaet vi adresserer her, er tidspunkt for valg av studium. Dette baserer seg på et spørsmål stilt til studenter i årskull 1. Det vil si studenter som begynte studiet sitt høsten 2000. Vi har ikke tilsvarende opplysninger om de nye studentene i 2005. Det andre temaet er årsaker til valg av studium. Dette er basert på spørsmål som ble stilt begge årskull, og vi kan følgelig vise en utvikling over tid.⁵

Tidspunkt for valg av studium

Studentene som hadde sitt første studieår i 2000, er stilt spørsmål om når de først fattet interesse for studiet de nå går på. Allmennlærerstudentene er her sammenlignet med sykepleiere og førskolelærere, og det er signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene.

⁵ Vi har sammenlignet studenter fra årskull 1 og 3 som er rekruttert fra de samme lærestedene. Dette er gjort for at en eventuell seleksjon til lærestedene ikke skal prege resultatene.

Figur 12: Årskull 1, fase 1: Hvor tidlig fattet du interesse for det studiet du går på?

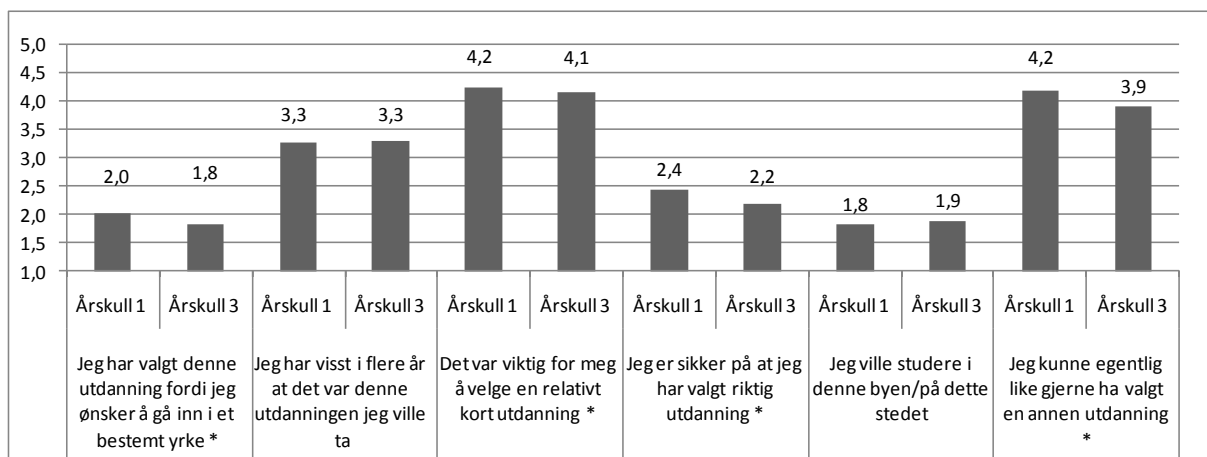
$\chi^2 = 17,35$ $p < 0,05$. Forskjellen er signifikant på 5 % nivå.

Disse utdanningsgruppene er relativt like hverandre på de tre første alternativene. 10 % av sykepleierstudentene, 6 % av allmennlærerstudentene og 9 % av førskolelærerstudentene sier at de har visst at de skulle gå inn i sitt nåværende studium helt fra barneårene. 48 % av sykepleierstudentene, 41 % av allmennlærerstudentene og 44 % av førskolelærerstudentene bestemte seg i løpet av ungdomstiden. Dette er dermed det vanligste tidspunktet for å bestemme seg. Det er imidlertid en betydelig andel som først bestemte seg ved søketidspunktet, nærmere bestemt 27 % av sykepleierstudentene, 29 % av allmennlærerstudentene og 35 % av førskolelærerstudentene. Dersom vi ser nærmere på hvor de signifikante utslagene inntreffer, oppdager vi at det er de ulike utdanningsgruppenes fordeling i forhold til alternativet "Jeg er fortsatt usikker på om jeg har valgt riktig" som skaper forskjellen. 23 % av allmennlærerstudentene svarer at de er usikre på om de har valgt riktig. For sykepleierstudentene og førskolelærerne er tilsvarende prosentandel 16 % og 12 %. Det vil si at nærmere dobbelt så mange allmennlærerstudenter er i tvil enn tilfellet er for førskolelærerstudenter.

Årsaker til valg av utdanning

Førsteårsstudentene fra 2000 og 2005 har blitt spurt om årsaker til valg av studium. Spørsmålet hadde seks alternativ, og hvert alternativ er vurdert på en skala fra 1 til 5, med ytterpunkter "passer svært godt" og "passer ikke i det hele tatt". Høye gjennomsnittsverdier betyr at det aktuelle alternativet stemmer dårlig overens med studentens egne vurderinger av hva som har hatt betydning for deres utdanningsvalg. Lave gjennomsnittsverdier betyr derimot at studentene synes alternativet passer godt overens med hva de har tillagt betydning i sitt utdanningsvalg. Det er gjort en sammenligning mellom allmennlærerstudentene i årskull 1 og årskull 3, det vil si studenter som påbegynte studiet i 2000 og 2005. Der det er signifikante endringer mellom årskullene på et 0,05 nivå, er dette markert med en stjerne i figuren, og signifikansverdi er gjengitt under figuren.

Figur 13: I hvilken grad passer følgende påstander når det gjelder ditt utdanningsvalg?

Jeg har valgt denne ... t = 3,3, p < 0,05

Jeg er sikker på at ... t = 2,1, p < 0,05

Det var viktig for meg... t = 2,4, p < 0,05

Jeg kunne egentlig like gjerne ... t = 4,5, p < 0,05

På den første påstanden "jeg har valgt denne utdanningen fordi jeg ønsker å gå inn i et bestemt yrke", har førsteårsstudentene fra 2001 en gjennomsnittsverdi på 2,0, mens førsteårsstudentene fra 2005 har en gjennomsnittsverdi på 1,8. Det er en signifikant forskjell mellom årskullene på dette alternativet. En generell lav gjennomsnittsverdi innebærer at de

fleste studentene identifiserer seg med påstanden om at fremtidig yrke er en viktig årsak til at de har valgt den aktuelle utdanningen.

På påstand nummer to "jeg har visst i flere år at det var denne utdanningen jeg ville ta" er det ingen signifikante forskjeller mellom årskullene. Førsteårsstudentene fra 2000 og 2005 har begge en gjennomsnittsverdi på 3,3. Studentene gir denne påstanden en middels vurdering i forhold til hvor godt den beskriver deres utdanningsvalg. En gjennomsnittsverdi over 3 innebærer at studentene lener mot å vurdere det som en påstand som passer dårlig med deres situasjon fremfor at å si at det er en god beskrivelse.

Den tredje påstanden lyder "det var viktig for meg å velge en relativt kort utdanning". Denne påstanden har en høy gjennomsnittsskåre i begge årskull. Årskull 1 har en skåre på 4,2, mens årskull 3 har en skåre på 4,1. Det vil si at lengden på utdanningen i liten grad har hatt betydning for studentenes utdanningsvalg. Forskjellen mellom årskullene er statistisk signifikant på 5 % nivå. Å velge en kort utdanning vurderes som relativt uviktig av årskullene.

Den fjerde påstanden "jeg er sikker på at jeg har valgt riktig utdanning", har en gjennomsnittsverdi på 2,4 i årskull 1 og 2,3 i årskull 3. Det er ingen signifikant forskjell mellom årskullene. En lav gjennomsnittsverdi tyder på at flertallet av studentene er rimelig trygge på at de har truffet riktig utdanningsvalg.

Påstand nummer fem "Jeg vil studere i denne byen/på dette stedet" har også stor oppslutning blant studentene i årskull 1 og 3. Gjennomsnittsverdien for førsteårsstudentene i 2000 og 2005 er henholdsvis 1,8, og 1,9. Gjennomsnittsverdier ned mot 1 betyr at studentene i stor grad tar hensyn til geografisk plassering når de skal velge studium.

Den sjettede og siste påstanden, "Jeg kunne egentlig like gjerne valgt en annen utdanning", er vurdert forskjellig av årskull 1 og årskull 3. Årskull 1 har en gjennomsnittsskåre på 4,2 og årskull 3 har en skåre på 3,9. Forskjellen er statistisk signifikant, men allikevel relativt høy i begge år.

Oppsummering fra studievalg

Svarmønsteret til førsteårsstudentene fra 2000 viser at det vanligste tidspunktet for å velge utdanning inntreffer i løpet av ungdomstiden. Dette gjelder uavhengig av om studentene senere går inn i lærerutdanningen, førskolelærerutdanningen eller sykepleierutdanningen. Blant allmennlærerstudentene er det ca. en av fire som er usikre på om de har valgt riktig studium, og denne andelen er betydelig høyere enn for de to andre profesjonsutdanningene. Ser vi på hvilke årsaker for valg av studium som gis høy tilslutning er det spesielt alternativer som "jeg ønsket å gå inn i dette yrket", "jeg er sikker på at jeg har valgt riktig" og geografi som tillegges mest vekt. Studenter fra årskull 1 er noe mer usikker på sitt utdanningsvalg enn studenter fra årskull 3. Noe som også stemmer overens med en høy andel usikre studenter i første årskull (jf. figur 12). Hovedinntrykket er imidlertid at studentene gir årsaker for valg av studium en relativt lik vurdering over den aktuelle femårsperioden.

Egenvurdering av utdanning og yrke

I dette kapitlet gir en oversikt over studentenes egenvurdering av utdanning og yrke. Vi har hentet ut spørsmål som belyser lærerutdanningens og yrkets status blant elevene ved å gi et innblikk i *deres* forhold til hva de utdanner seg til og vil drive med.

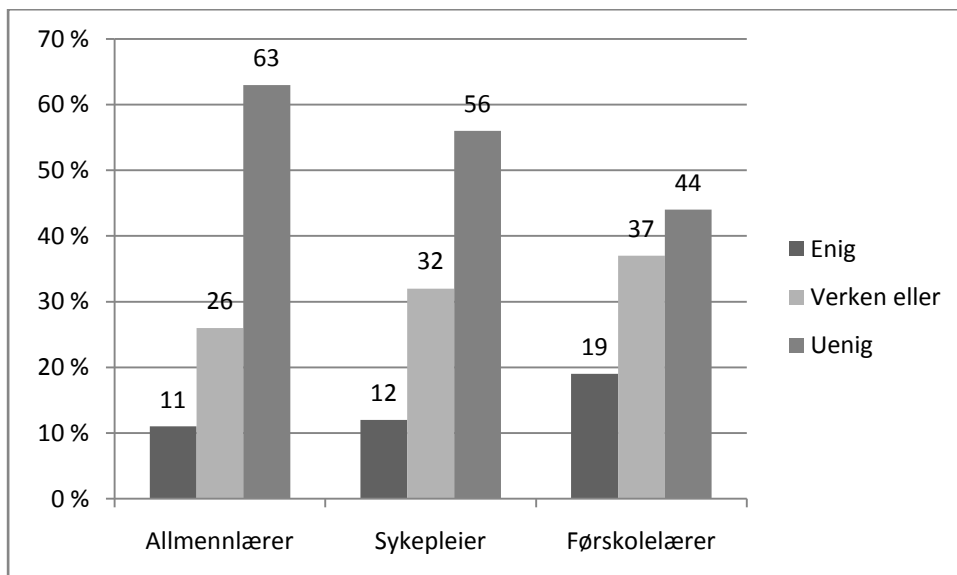
Andre grupper bør ikke blande seg opp i hvordan yrket mitt utvikler seg.

Påstanden "andre yrkesgrupper bør ikke blande seg opp i hvordan yrket mitt utvikler seg", kan fortelle i hvilken grad studenter/utøvere av yrket ønsker innblanding av andre profesjoner i arbeidet sitt. Det kan være en indikator på grad av ønske om kontroll over egen aktivitet, innen de forskjellige yrkene.

Fase 1. Starten av utdannelsen

I dette avsnittet ser vi på svarene til årskull 3 i første fase. Det vil si førsteårsstudentene fra 2005, og sammenligner resultatene for allmennlærere, førskolelærere og sykepleiere.

Figur 14: Årskull 3, fase 1: "Andre yrkesgrupper bør ikke blande seg opp i hvordan yrket mitt utvikler seg".

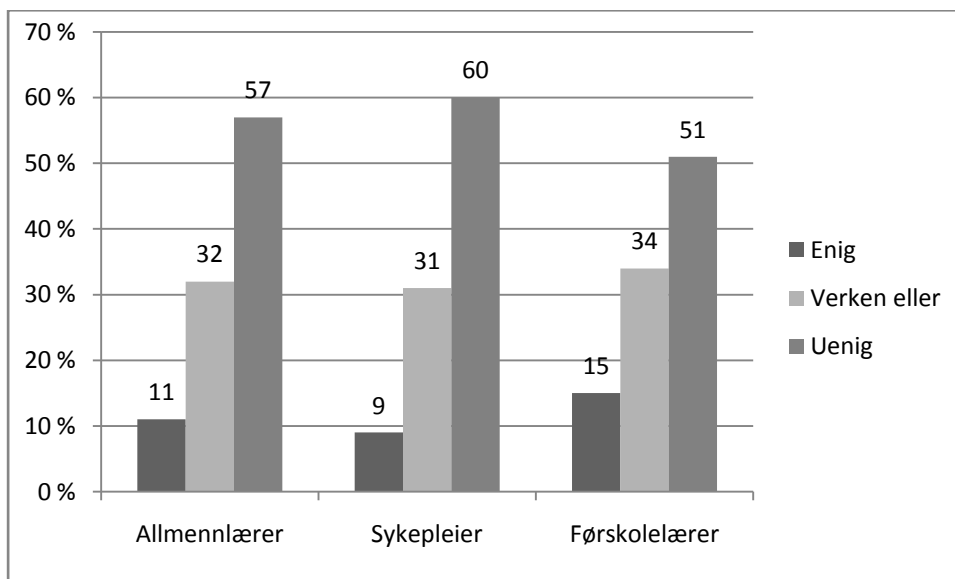
P<0,01 (kjikvadrat)

I starten av utdannelsen, med årskull 3, virker det som om allmennlærere i mindre grad, enn de andre yrkesgruppene, ønsker å beskytte seg mot innblanding fra andre profesjoner. 63 % prosent svarer at de er uenig i påstanden. Med et signifikansnivå på 1 %, viser signifikanstesten at det er forskjeller mellom yrkes-/utdanningsgruppene. Videre undersøkelser viser at det er grunn til å tro at allmennlærere i fase 1, første studieår, er forskjellig fra førskolelærerne og sykepleierne når det gjelder ønsket om å beskytte seg mot innblanding fra andre profesjoner.

Fase 2. Slutten av utdannelsen

I dette avsnittet ser vi på svarene til årskull 3 (førsteårsstudenter i 2004/2005) i tredje studieår, og sammenligner resultatene for allmennlærere, førskolelærere og sykepleiere.

Figur 15: Årskull 3, fase 2: "Andre yrkesgrupper bør ikke blande seg opp i hvordan yrket mitt utvikler seg".

$p > 0,05$ (kvikvadrat)

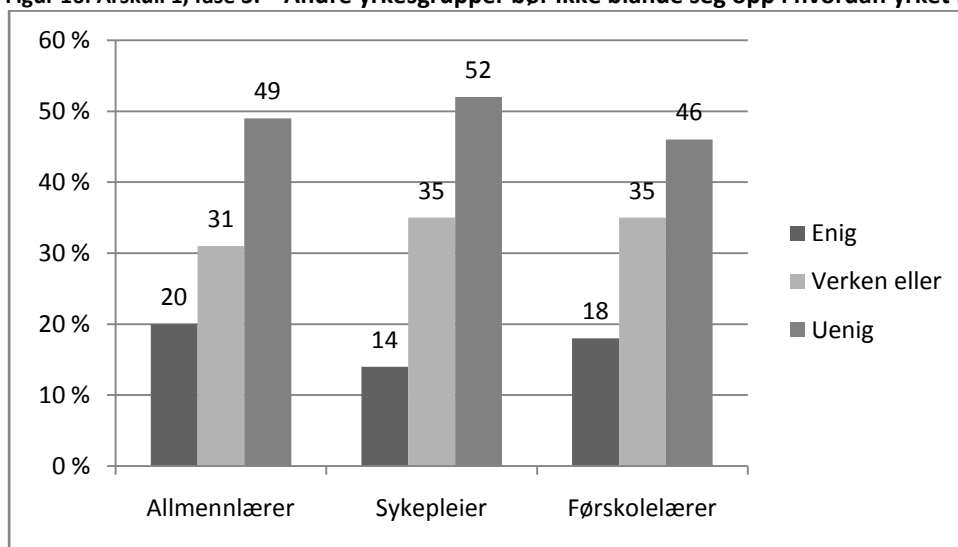
I fase 2, slutten av utdannelsen, har resultatene jevnet seg ut mellom yrkes-/utdanningsgruppene siden fase 1. Blant allmennlærere svarte 57 % at de var uenig i påstanden. Signifikanstesten viser at det ikke er forskjeller mellom yrkes-/utdanningsgruppene. Det er derfor ingen grunn til å tro at allmennlærere er forskjellig fra førskolelærerne og sykepleierne mot slutten av utdannelsen.

Det er interessant å se at andelen som var uenig i påstanden i fase 1, var størst blant allmennlærere (63 %). I fase 2 er det sykepleierne som er mest uenig prosentvis (60 %), men denne skåren er jevn sammenlignet med allmennlærere (57 %). Blant de tre yrkes-/utdanningsgruppene, var det førskolelærere som hadde færrest prosentvis som var uenig i påstanden (51 %). Førskolelærere hadde også færrest prosentvis som var uenig i påstanden i fase 1.

Fase 3. Tre år etter endt utdanning.

I dette avsnittet ser vi på svarene til årskull 1 (førsteårsstudentene fra 2000) i tredje fase, to til tre år etter uteksaminering. Figuren viser en sammenligning av resultatene for allmennlærere, førskolelærere og sykepleiere.

Figur 16: Årskull 1, fase 3: "Andre yrkesgrupper bør ikke blande seg opp i hvordan yrket mitt utvikler seg".

$p > 0,05$ (kji-kvadrat)

I figur 16 ser vi på fase tre, altså etter noen år i arbeidslivet. Nok en gang skåres det jevnt mellom yrkes-/utdanningsgruppene. Blant allmennlærere svarte 49 % at de var uenig i påstanden. Signifikanstesten viser at det ikke er noen forskjeller mellom yrkes-/utdanningsgruppene. Det er derfor ingen grunn til å tro at allmennlærere er forskjellig fra de andre gruppene i tabellen.

Oppsummering: andre grupper bør ikke blande seg opp i hvordan læreryrket utvikler seg.

Det skal legges merke til at andelen blant allmennlærere som er enig i påstanden, har økt ganske kraftig (Fra 11 % i fase 2 til 20 % i fase 3). Dette kan gi grunnlag for en påstand om at andelen allmennlærere, som ønsker mer kontroll over egen aktivitet, øker med mer yrkeserfaring. Likevel er det svakheter ved disse resultatene, siden det i fase 3 er et annet årskull som blir målt enn i fase 1 og 2. Vi kan ikke utelukke at endringer i resultatene kan komme av forskjeller *mellom* årskullene, - og ikke holdningsendringer grunnet yrkeserfaring alene.

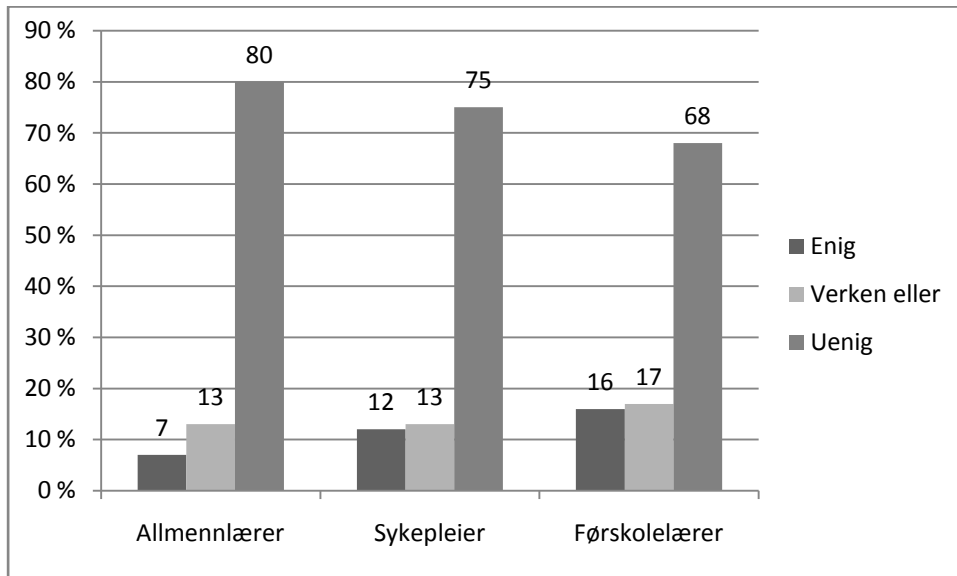
Dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen, ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer

Denne påstanden forteller noe om hvorvidt respondentene er tilfreds med valg av yrke/utdanning. Et interessant poeng er å se etter endringer i holdninger ettersom personene får mer erfaring med yrket. Dette kan gi en indikator på om allmennlæreryrket står i stil med personenes tidlige forventninger til det.

Fase 1. Starten av utdannelsen

I dette avsnittet ser vi på svarene til årskull 3 i første fase. Det vil si opplysninger innhentet i første studieår våren 2005. Figuren viser en sammenligning av resultatene for allmennlærere, førskolelærere og sykepleiere.

Figur 17: Årskull 3, fase 1: " Dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen, ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer/førskolelærer/sykepleier".

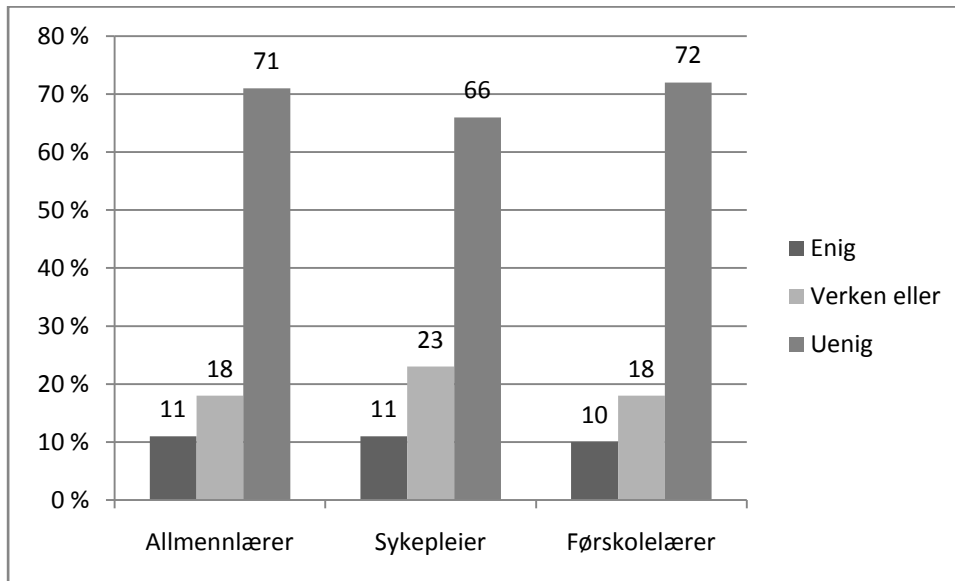
$P < 0,01$ (kjikvadrat)

I løpet av det første året i studiene (fase 1) er hele 80 % av allmennlærere uenig i denne påstanden. Det er størst andel allmennlærere som mener de har valgt riktig yrkesvei, sammenlignet med førskolelærere (68 % uenig) og sykepleiere (75 % uenig). Med et signifikansnivå på 0,01, viser signifikanstesten at det er forskjeller mellom yrkesgruppene. Det er derfor grunn til å tro at allmennlærere i denne fasen er mest tilfreds med valg av utdannelsen, sammenlignet med de to andre yrkes/utdanningsgruppene.

Fase 2. Slutten av utdannelsen

I forrige avsnitt så vi på resultatene fra årskull 3, første studieår. I dette avsnittet ser vi på svarene til samme årskull, men nå i tredje studieår.

Figur 18: Årskull 3, fase 2: " Dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen, ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer/førskolelærer/sykepleier".

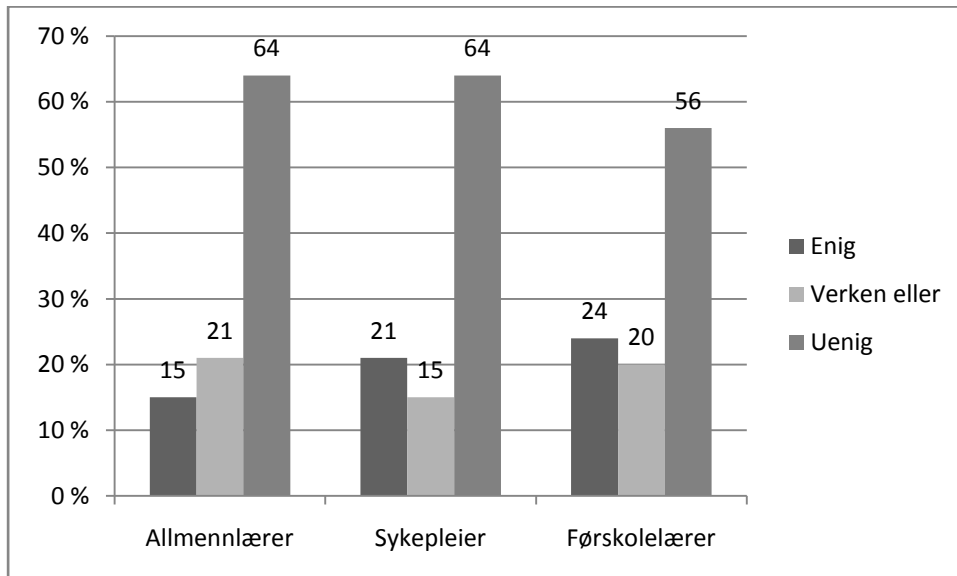
$p > 0,05$ (kjikvadrat)

I fase 2 (tredje studieår) er en større andel av allmennlærerne mer usikker på om de har valgt riktig, sett i forhold til andelen i fase 1. Flere har svart "verken eller" og "enig". Det er fremdeles mange som har sagt seg uenig i påstanden (71 %), men denne kategorien er blitt mindre enn den var i fase 1. Signifikanstesten finner ingen forskjeller mellom yrkes-/utdanningsgruppene. Det er derfor ingen grunn til å tro at allmennlærere er forskjellig fra de to andre gruppene i tabellen.

Fase 3. Tre år etter endt utdanning.

I de to foregående avsnittene har vi sett på svarene fra årskull 3 i første og tredje studieår. I dette avsnittet retter vi oppmerksomheten mot årskull 1 (førsteårsstudentene fra 2000) i tredje fase. Kandidatene har da to til tre års potensiell yrkeserfaring.

Figur 19: Årskull 1, fase 3: " Dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen, ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer/førskolelærer/sykepleier".

$p > 0,05$ (kvikvadrat)

I fase tre, to til tre år etter endt utdanning, ser vi at andelen som er fornøyd med yrkesvalget er lavere enn i fase 2 i alle yrkesgruppene. Som i fase 2 viste signifikanstesten ingen signifikante forskjeller mellom yrkes-/utdanningsgruppene. Det er derfor ingen grunn til å tro at allmennlærere er forskjellig fra de andre gruppene når det gjelder tilfredshet med valg av yrke/utdannelse.

Sammenlignet med fase 1, er det i fase 3 stor forskjell på andelen som er fornøyd med yrkesvalget blant allmennlærere. Andelen har sunket fra 80 % i fase 1 til 64 % i fase 3. Dette er en tendens som også forekommer i de andre yrkes-/utdanningsgruppene.

Igjen må det vektlegges at det i fase 3 er et annet årskull (årskull 1) som måles enn i fase 1 og 2 (årskull 3). Det er altså ikke de samme personene som måles i fase 3 som i fase 1 og 2. Det er derfor noe usikkerhet knyttet til om årskullene er forskjellige fra hverandre, eller om endringer har skjedd på grunn av yrkeserfaringene alene.

Oppsummering: dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer.

Ved starten av studiet er det 80 % av elevene med studiestart i 2004 som er uenig i at de hadde foretatt et annet utdanningsvalg dersom de fikk mulighet til å velge om igjen. Denne andelen faller til 71 % (ikke signifikant endring) ved tredje studieår for samme årskull. For årskull 1, to til tre år etter uteksaminering, er det 64 % som er uenig i at de hadde foretatt et annet utdanningsvalg dersom de fikk velge om igjen. Dette årskullet har vi imidlertid sett har en lavere tilfredshet med eget utdanningsvalg, så det er ikke sikkert at de observerte nedgangene kommer av erfaring med yrket.

Foreldrene må vise respekt for lærerens faglige autoritet

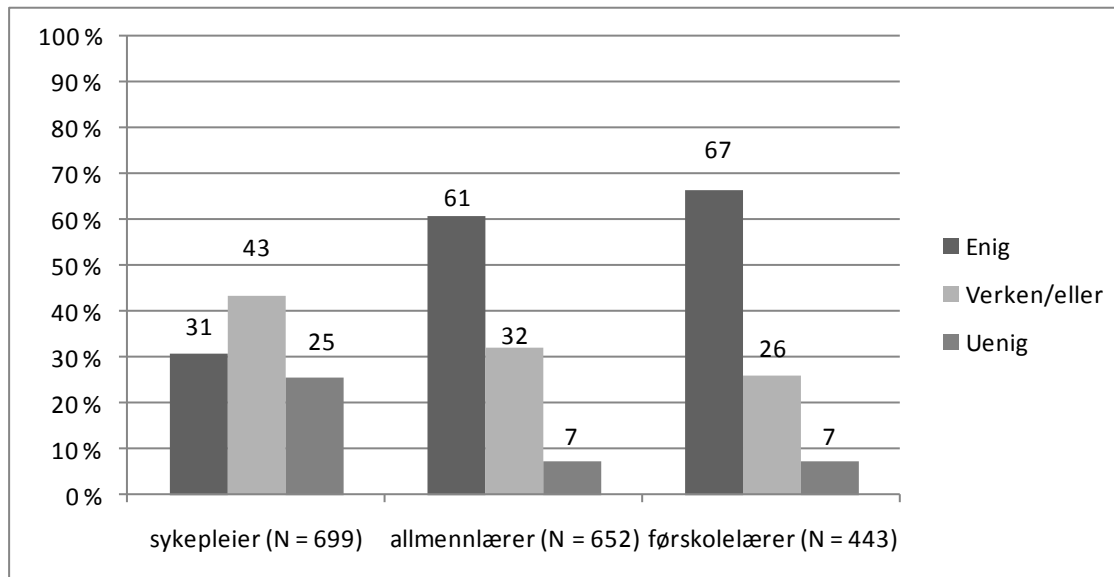
Hvordan studentene skårer i forhold til denne påstanden sier noe om hvordan lærerstudentene vurderer sin egen fagkompetanse og evne til å gjøre faglige vurderinger på elevens vegne. Stor tilslutning til påstanden, kan tolkes i retning av at lærerne har høy tillit til egen kompetanse og at lærerne har bedre forutsetninger enn foreldrene for å vurdere hva som er best for elevens lærings situasjon. Motsatt kan lav tilslutning til påstanden tolkes som at lærerne ikke tillegger sin faglighet en høyere orden enn foreldrenes synspunkt når det gjelder barnas læring.

Årskull 3, fase 1: Foreldre må vise respekt for allmennlærernes faglige autoritet

Nedenfor ser vi hvordan utdanningsgruppene fordeler seg på spørsmålet "Foreldrene må vise respekt for lærernes faglige autoritet".⁶ Dette spørsmålet er stilt til deltakere i årskull 3 i første studieår. Disse opplysningene er innhentet i 2005.

⁶ Førskolelærerne og sykepleierne har blitt stilt påstander tilpasset deres profesjon:
"Foreldrene må vise respekt for førskolelærernes faglige autoritet"
"Pasientene må vise respekt for sykepleiernes faglige autoritet"

Figur 20: Årskull 3, fase 1: Vurdering av profesjonens faglige autoritet

$\chi^2 = 213,4, p < 0,05$

61 % av allmennlærerstudentene er helt enige eller delvis enige i påstanden om at foreldrene må vise respekt for lærerens faglige autoritet. 32 % er verken enige eller uenige, mens 7 % er delvis eller helt uenige. Til sammenligning sier 67 % av førskolelærerne at de er enige i påstanden, 26 % er verken enige eller uenige mens 7 % er uenige. De to utdanningsprofesjonene har altså samme andel som er uenige, men blant allmennlærerstudentene er det altså en større andel som verken sier seg enig eller uenig i påstanden sammenlignet med førskolelærerstudentene.

Den ene helseprofesjonen representert i rapporten faller annerledes ut enn de to utdanningsprofesjonene: 31 % av sykepleierne er enige i påstanden "pasientene må vise respekt for sykepleierens faglige autoritet", 43 % er verken enige eller uenige, mens 25 % er uenige i påstanden.

Årskull 1, fase 3

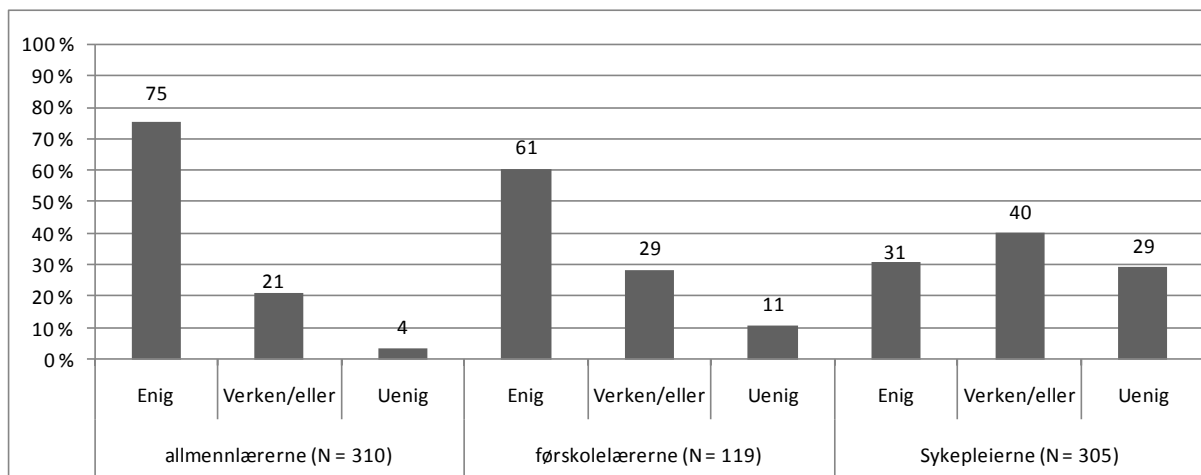
I forrige avsnitt viste vi svarmønstrene til førsteårsstudenter fra 2005. I dette avsnittet skal vi se på svarmønstret til studenter fra årskull 1 to til tre år etter uteksaminering.

Opplysningene er innhentet i 2006, og det er rimelig å anta at de fleste har vært ute i

arbeidslivet to eller tre år. Påstanden de har svart på er den samme, nemlig "Foreldre må vise respekt for lærernes faglige autoritet".⁷

Nedenfor ser vi hvordan fordelingen for de ulike profesjonsutdanningene.

Figur 21: Årskull 1, fase 3: "Foreldrene må vise respekt for (førskole)lærernes faglige autoritet".

$\chi^2 = 1.433e2, p < 0,05$

Det er signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene, og det er allmennlærerne som fremstår som den profesjonsgruppen med høyest vurdering av egen faglige autoritet. Tabellen viser at 75 % av lærerne er enige i denne påstanden. 21 % har plassert seg midt på skalaen, og kan sies å verken være enige eller uenige i påstanden. 3,5 % av lærerne er uenige i påstanden "foreldrene må vise respekt for lærernes faglige autoritet". I forhold til førsteårsstudentene i forrige avsnitt er dette en oppjustering av andelen som er enig i påstanden med 15 %, mens andelen som er uenig i påstanden er halvert. Den faglige autoriteten virker å stå sterkere hos årskullet med lengst ansiennitet i lærerprofesjonen. At årskull 1 har en sterkere faglig autoritet har antakelig sammenheng med at dette årskullet har to til tre års potensiell yrkeserfaring på tidspunktet de er spurt, mens årskull 3 er i sitt første studieår.

⁷ Førskolelærerne og sykepleierne har blitt stilt påstander tilpasset deres profesjon:
"Foreldrene må vise respekt for førskolelærernes faglige autoritet"
"Pasientene må vise respekt for sykepleiernes faglige autoritet"

Førskolelærerne fra årskull 1 slutter i stor grad opp om påstanden "foreldrene må vise respekt for førskolelærernes faglige autoritet". 60 % er enige i denne påstanden, 29 % er verken enige eller uenige og 11 % av førskolelærerne er uenige i påstanden. Imidlertid har den yrkesaktive gruppen av førskolelærere en lavere andel som svarer "enig" og en høyere andel som svarer "uenig" enn førskolelærerstudentene fra årskull 3. Endringene har her gått i motsatt vei, fra utdanning til arbeid, men igjen er det vanskelig å vurdere hvorvidt dette er en effekt som oppstår i møte med arbeidslivet eller om de ulike årskullene holder forskjellige standpunkter.

Ser vi på svarene fra de ulike profesjonsgruppene i årskull 1 er det innbyrdes forskjeller. Flertallet av allmennlærere og førskolelærere er enige i at foreldrene må vise respekt for (allmenn/førskole)lærerens faglige autoritet. Det er imidlertid en større andel av førskolelærere som verken sier seg enige eller uenige i påstanden, og det er tre ganger så høy andel blant førskolelærerne som er uenige.

Til sammenligning ser vi at 31 % av sykepleierne er enige i denne påstanden "pasientene må vise respekt for sykepleierens faglige autoritet", 40 % er verken enige eller uenige, mens 29 % er uenige i påstanden.

Oppsummering

Tre av fire allmennlærere fra årskull 1 i tredje fase (førsteårsstudenter i 2000, to til tre år etter uteksaminering) er enig i påstanden om at foreldre må vise respekt for allmennlærernes faglige autoritet. Dette er høyere enn for førskolelærerne. Det kan tyde på en høy grad av tillit til egne fagkunnskaper og egen profesjon. Svarene fra førsteårsstudentene i 2005, viser at seks av ti allmennlærerstudenter er enig i påstanden om at foreldrene må vise respekt for lærernes faglige autoritet. Det kan bety at de får mer respekt for eget yrke og kunnskapsnivå etter hvert som de skrider frem i utdanningen og får yrkeserfaring.

Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg har bestemt meg for å bli allmennlærer

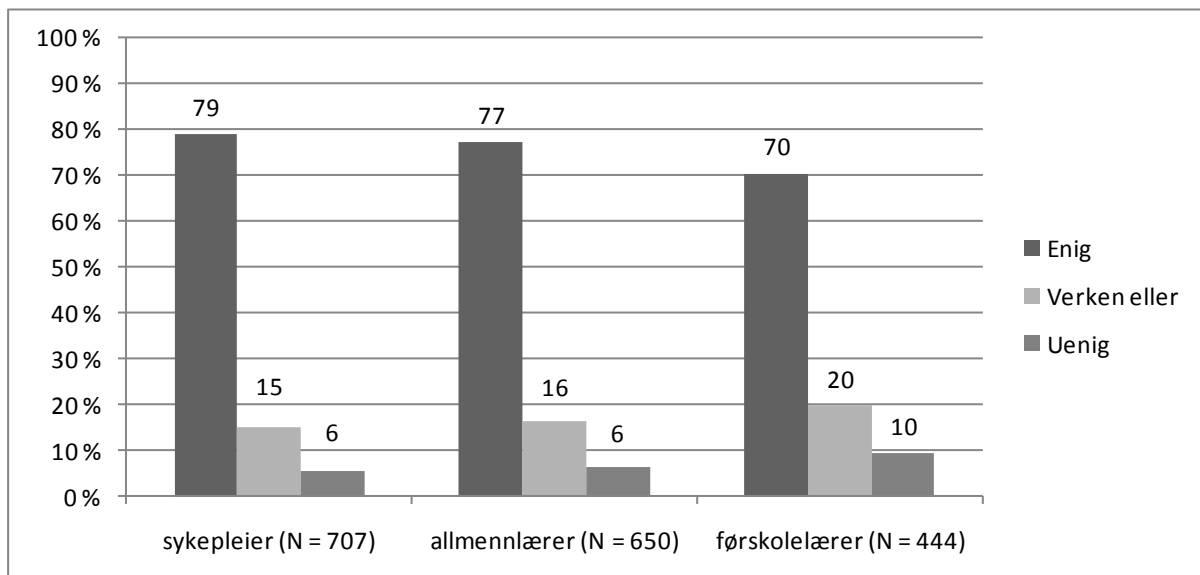
Denne påstanden er stilt ved to ulike tidspunkt til samme årskull. Det tillater en sammenligning av svarene til årskull 3 ved studiestart og årskull 3 i tredje studieår.⁸

Først viser vi sammenligning med andre profesjonsgrupper for fase 1, deretter for fase 2. Til slutt viser vi om svarene til allmennlærerstudentene i fase 1 og fase 2 skiller seg signifikant fra hverandre.

Årskull 3, fase 1

De som er førsteårsstudenter i 2005 på allmennlærerutdanningen, sykepleieutdanningen og førskolelærerutdanningen er i høy grad stolt over yrkesvalget sitt. Det er imidlertid signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene på dette spørsmålet. Både sykepleiestudenter og allmennlærerstudenter utviser høyere grad av stolthet av yrkesvalg enn førskolelærere, og det er dette som skaper de signifikante forskjellene mellom utdanningsgruppene.

Figur 22: Årskull 3, fase 1: Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg har bestemt meg for å bli allmennlærer

$\chi^2 = 13,33, p < 0,05$

⁸ Selv om dette kan sies å være avhengige utvalg har vi her undersøkt om det er en signifikant endring over tid som om dette skulle være uavhengige utvalg.

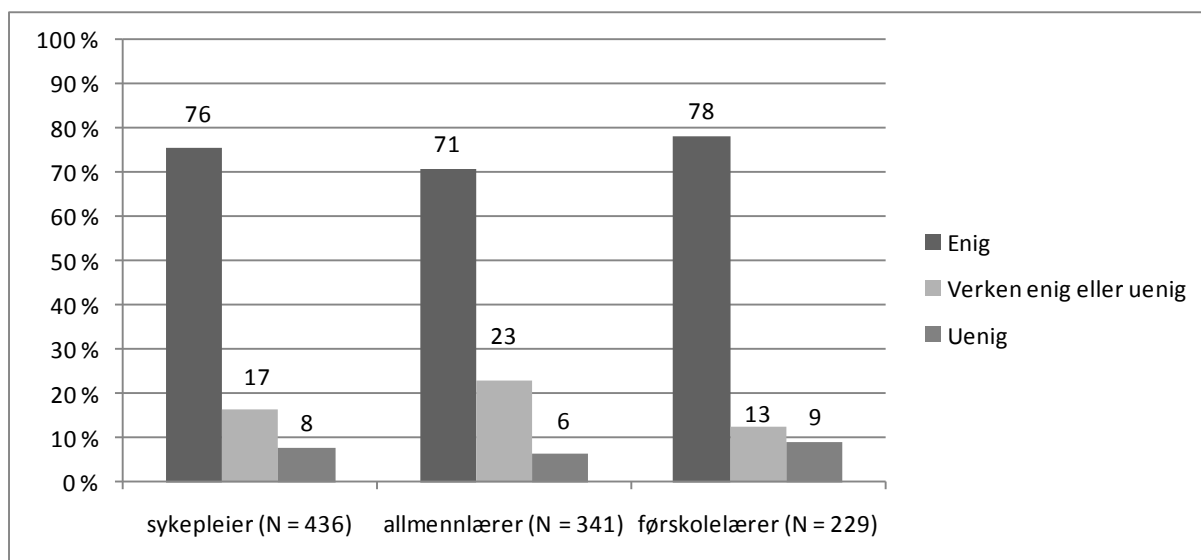
Sammenligningen av de ulike utdanningsgruppene i første studieår, viser at andelen som er helt eller delvis enig i påstanden er høyest for sykepleiestudentene. Dernest kommer allmennlærerstudentene og til sist studenter på førskolelærerutdanningen. Prosentandelene er henholdsvis 79 %, 77 % og 70 %. Blant sykepleiere og allmennlærere er det 15 % og 16 % som verken er enig eller uenig i påstanden, mot 20 % på førskolelærerutdanningen. 5 % av sykepleierstudentene og 6 % av allmennlærerstudentene er uenige i påstanden. Det samme er 10 % av førskolelærerne.

Årskull 3, fase 2

I fase 2 – tredje studieår - er det skjedd noen forskyvninger i forhold til svarmønsteret i første studieår. Disse forskyvningene kan skyldes endrede holdninger hos respondentene eller frafall. I neste avsnitt vil vi undersøke om endringene er utenfor de statistiske feilmarginene og derfor kan regnes som en reell endring.

I dette avsnittet skal vi sammenligne svarene til lærerstudentene med svarene til sykepleie- og førskolelærerstudenter i samme fase. Data for denne fasen er innhentet i år 2007.

Figur 23: Årskull 3, fase 2: Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg har bestemt meg for å bli allmennlærer

$\chi^2 = 11,24, p < 0,05$

Fordelingene for de ulike utdanningsgruppene viser at 76 % av sykepleierstudentene, 71 % av lærerstudentene og 78 % av førskolelærerne er delvis eller helt enige i påstanden "jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg har bestemt meg for å bli ...". Det er blant

lærerstudentene vi finner den største andelen studenter som verken er enige eller uenige i påstanden, 23 % plasserer seg midt på skalaen. Tilsvarende andel blant sykepleiestudentene og førskolelærerstudentene er henholdsvis 17 % og 13 %. Andelen som er helt eller delvis uenig i påstanden er under 10 % i alle studentgruppene: 8 % av sykepleierstudentene, 6 % av lærerstudentene og 9 % av førskolelærerstudentene.

Forskjellen mellom utdanningsgruppene ved uteksaminering er signifikant.

Allmennlærerstudentene fremstår her med lavest andel studenter som er stolt over utdanningsvalget sitt, og høyest andel som verken vurderer seg som særlig stolt eller ikke stolt, sammenlignet med de andre profesjonsgruppene.

Utvikling over tid: ikke signifikante endringer i holdning blant lærerstudentene?

I og med at samme spørsmål her er stilt til samme årskull på to ulike tidspunkt, har vi mulighet til å vurdere om det har vært en holdningsendring hos allmennlærerstudentene i løpet av studiet. Spørsmålet blir da om studentene svarer annerledes i avgangsåret enn de gjorde ved studiestart. For å måle dette sammenlignes gjennomsnittsskåren på de to tidspunktene første studieår 2005 og tredje studieår 2007. Endringen er ikke signifikant.⁹ Gjennomsnittsverdiene gjengis ikke her.

Utslag på gjennomsnittstester krever en ensidig forskyvning i materialet. Det kan oppstå holdningsendringer blant studentene som utjevner hverandre i forhold til en gjennomsnittstest. Vi har derfor satt opp en tabell hvor svarene i fase 2 blir sett i lys av svarene fra fase 1. Svarene i fase 1 kommer forut i tid, og er derfor behandlet som uavhengig variabel. Svarene i fase 1 er vannrett i tabellen, mens svar fra fase 2 ligger loddrett i tabellen.¹⁰

⁹ Testobservator for endringen fra $f_2 - f_1$: $t = 1,4$. T er lavere enn kritisk verdi 1,96 og endringen er ikke signifikant på et 0,05 nivå.

¹⁰ Små celledier til høyre i tabellen gjør at forutsetningene for kji-kvadrattesten ikke er oppfylt.

Tabell 3: Holdningsendringer fra f1 til f2.

fase 1 → ; fase 2 ↓;	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Total	N
Enig	83 %	15 %	2 %	100 %	181
Verken enig eller uenig	29 %	63 %	9 %	100 %	35
Uenig	20 %	30 %	50 %	100 %	10
Total	72 %	23 %	5 %	100 %	226

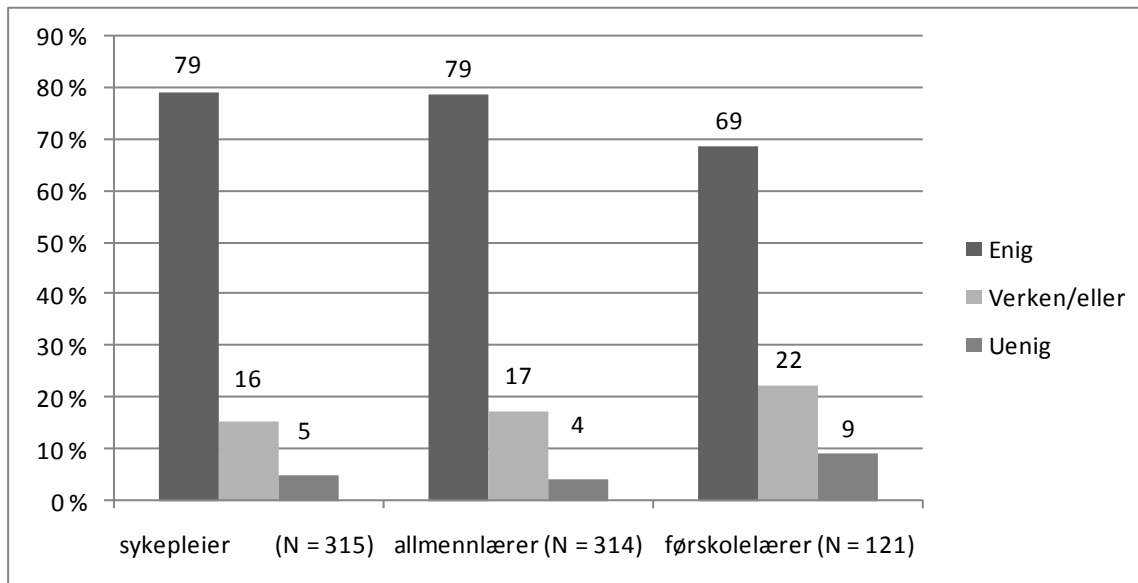
83 % av de som svarte at de var enige i påstanden i 2005 er fremdeles enig i 2007, 15 % er to år etter verken enig eller uenig, mens 2 % har gått over til å bli uenige i påstanden. Av de som verken var enige eller uenige i påstanden ved studiestart, er det nærmere en tredjedel som har gått over til å bli enige i påstanden ved studieslutt. 63 % er verken enige eller uenige, mens 9 % har gått fra å være verken/eller ved studiestart, til å bli uenige i påstanden tredje studieår. Det er et så lavt antall som i utgangspunktet var uenig i påstanden i fase 1 at prosenttall i dette tilfelle blir noe misledende. Halvparten av de som var uenige i fase 1 sier også i fase 2 at de er uenig. Hovedtrenden i tabellen er at studentene i liten grad skifter syn på hvor stolte de er av yrkesvalget sitt i løpet av studietiden. Noe som også ble støttet av en ikke signifikant endring i gjennomsnittsskåre fra f1 til f2.

Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg er allmennlærer

Spørsmålet er stilt til deltakere i årskull 1 etter potensielt tre år i arbeidslivet, svarene er innehentet i 2006. Påstanden "jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg er allmennlærer" sier noe om profesjonsutøvernes yrkesstolthet. Høy grad av yrkesstolthet kan være en indikator på yrkets status i samfunnet for øvrig. I tabellen nedenfor har vi sammenlignet svarmønstrene til de ulike utdanningsgruppene, uten å finne noen signifikante forskjeller mellom dem.¹¹

¹¹ Førskolelærerne har svart på: "Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg er førskolelærer" Sykepleierne har svart på: "jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg er sykepleier".

Figur 24: Årskull1, fase 3: "Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg er allmennlærer/førskolelærer/sykepleier"

79 % av lærere og sykepleiere er helt eller delvis enige i at de er stolt over yrket sitt, mot 69 % av førskolelærerne. 16 % av allmennlærerne, 17 % av sykepleierne og 22 % av førskolelærerne er verken enig eller uenig i påstanden. Under 1 av 10 er uenig i påstanden i alle de tre profesjonsgruppene.

Oppsummering: stolt over allmennlæreryrket

Åtte av ti allmennlærere fra årskull 1 – to til tre år etter uteksaminering – er enig i utsagnet "jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg er lærer". Dette ligger på nivå med de andre utdanningsgruppene vi sammenligner med. Samme utsagn er rettet til studenter i årskull 3 ved studiestart i 2005 og i tredje studieår 2007. Det er en liten, ikke signifikant, nedgang i andelen som er enig i påstanden fra førstegangs- til andregangsrapportering.

Jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket

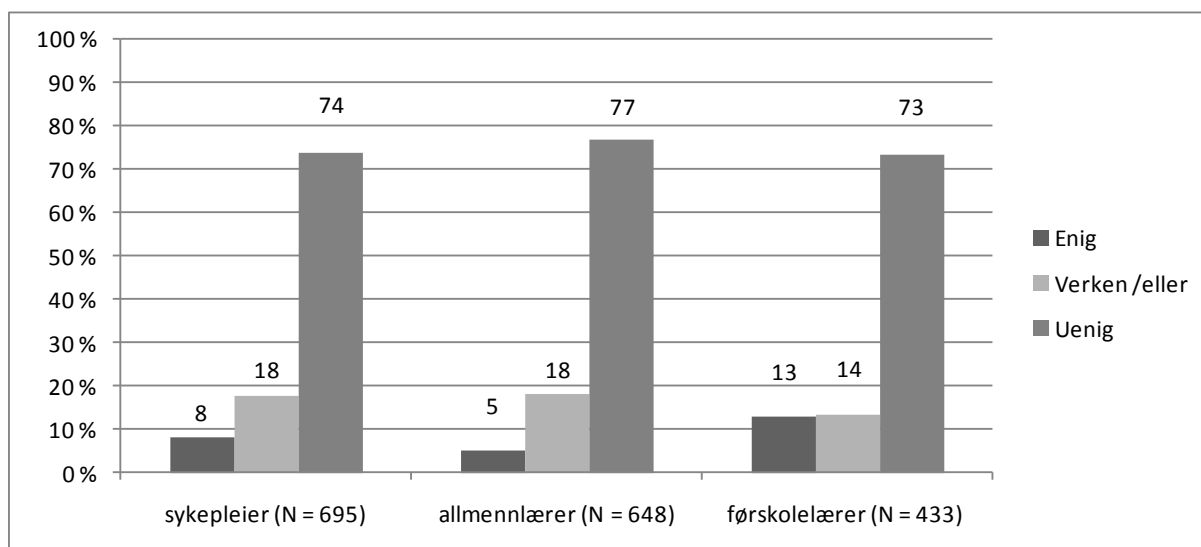
Påstanden "jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket" kan si noe om potensiell yrkesavgang. Profesjonsutøvere som er enig i denne påstanden synes antakelig at allmennlæreryrket ikke er noe stas, og tillegger det heller ingen status. Å være uenig i påstanden vil da indikere det motsatte.

Denne påstanden er både besvart av årskull 3 i fase 1, det vil si ved studiestart i 2005, og av årskull 1 i fase 3, to til tre år etter uteksaminering. Disse dataene er innhentet i 2006. Siden dette er ulike årskull og ulike faser, kan vi ikke gjøre noen sammenligning over tid for allmennlærerene, men vi kan sammenligne lærerne med sykepleierne og førskolelærerene i deres respektive årskull og faser.

Årskull 3, fase 1

I sine svar på spørsmålet "jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket" er det signifikante forskjeller mellom førsteårsstudentene i 2005 med tanke på hvilken studieretning de tilhører.

Figur 25: Årskull 3, fase 1: "Jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket/førskolelæreryrket/sykepleieryrket/"

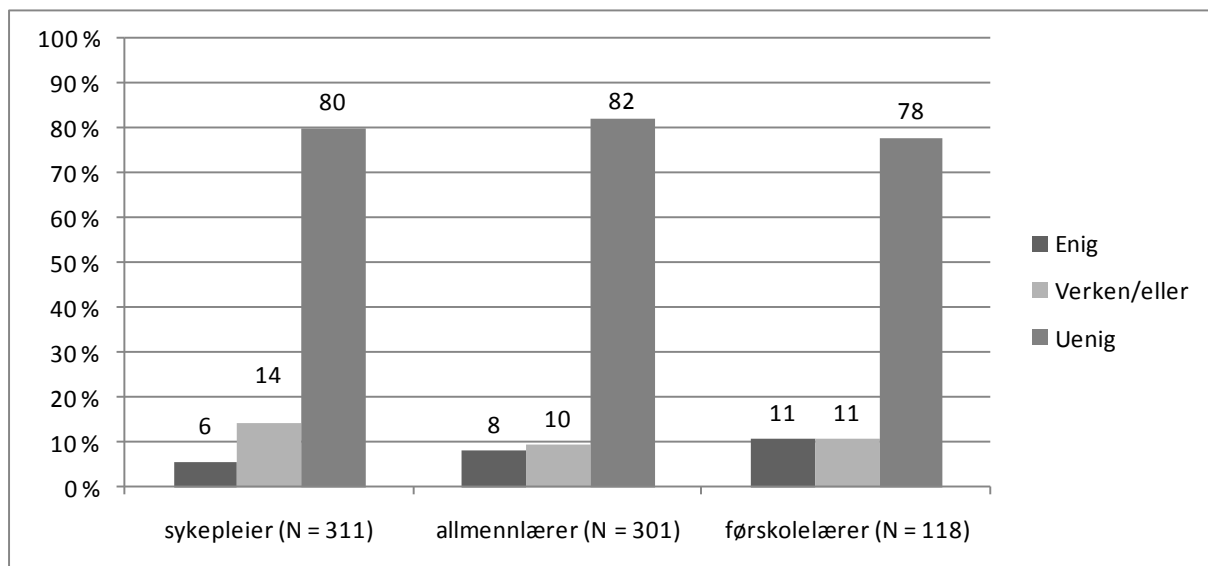
$\chi^2 = 23,7$, $p < 0,05$

Flertallet av studentene svarer at de er uenig i påstanden. 74 % av sykepleierstudentene, 77 % av allmennlærerstudentene og 73 % av førskolelærerstudentene føler dermed tilknytning til allmennlæreryrket. I motsatt ende av skalaen er det 8 % av sykepleierstudentene, 5 % av lærerstudentene og 13 % av førskolelærerne som er enig i påstanden "jeg føler liten tilknytning til ... yrket". Allmennlærerene har den høyeste andelen som er uenig i påstanden og den laveste andelen som er enig. De kommer derfor ut som den profesjonsgruppen med sterkest tilknytning til yrket sitt av de tre profesjonene som er sammenlignet.

Årskull 1, fase 3

I dette avsnittet ser vi på svarmønsteret til studentene i årskull 1 to til tre år etter uteksaminering. Data er innsamlet i 2006. De tre profesjonsgruppene ser ut til å ha tilnærmet lik vurdering av påstanden "jeg føler liten tilknytning til ...". Det er ingen signifikante forskjeller mellom profesjonsgruppene.

Figur 26: Årskull 1, fase 3: "Jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket"

Ca. 8 av ti er helt eller delvis uenig i påstanden. Vi kan derfor slutte at profesjonsutøvere med tre års potensiell yrkeserfaring fremdeles verdsetter yrket sitt.

Jeg kan ikke tenke meg noe annet yrke enn å arbeide som allmennlærer

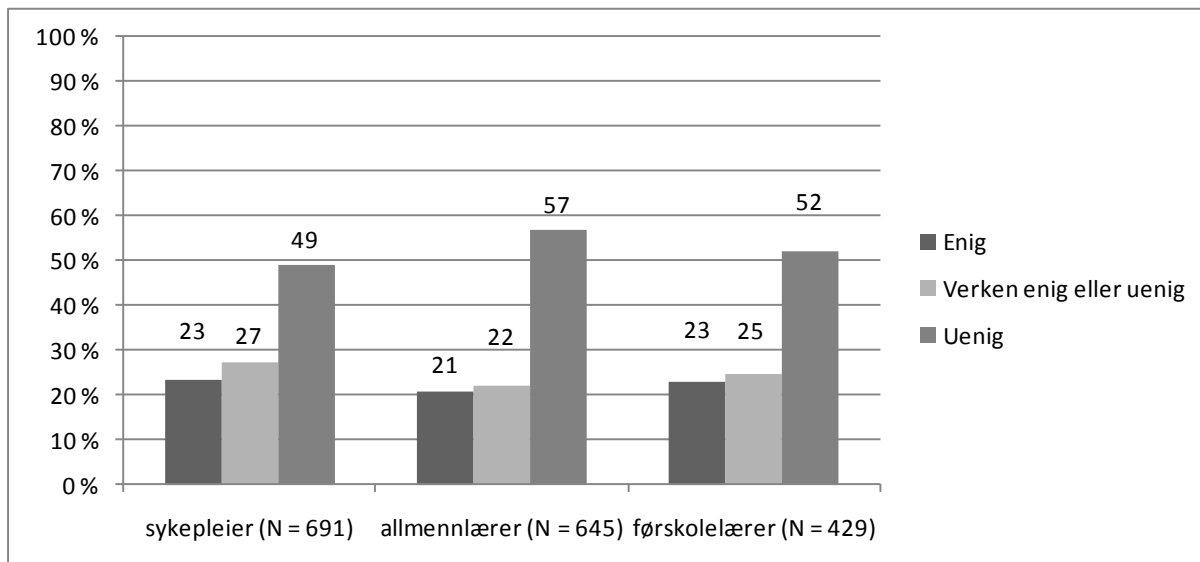
Påstanden "jeg kan ikke tenke meg noe annet yrke enn å arbeide som allmennlærer" er også relatert til yrkesutøvelse, men er et motstykke til negasjonen fremsatt ovenfor. Det er en sterk påstand ettersom tittelen "allmennlærer" er en betydelig innsnevring i forhold til relevante yrker en lærerutdannet profesjonsutøver kan holde. Denne påstanden kan, i likhet med påstanden belyst ovenfor, også indikere tilbøyeligheter for yrkesavgang.

Årskull 3, fase 1

Førsteårsstudentene fra 2004/2005 har i slutten av første studieår svart på spørsmålet "jeg kan ikke tenke meg noe annet yrke enn å arbeide som ...". At denne påstanden er

”strengere” enn forrige påstand, ser vi ved at fordelingen på svarkategoriene er jevnere enn tidligere observert. Det er ikke signifikante forskjeller mellom profesjonsgruppene som her er sammenlignet.

Figur 27: Årskull 3, fase 1: ”Jeg kunne ikke tenke meg et annet yrke enn å arbeide som allmennlærer/førskolelærer/sykepleier”.

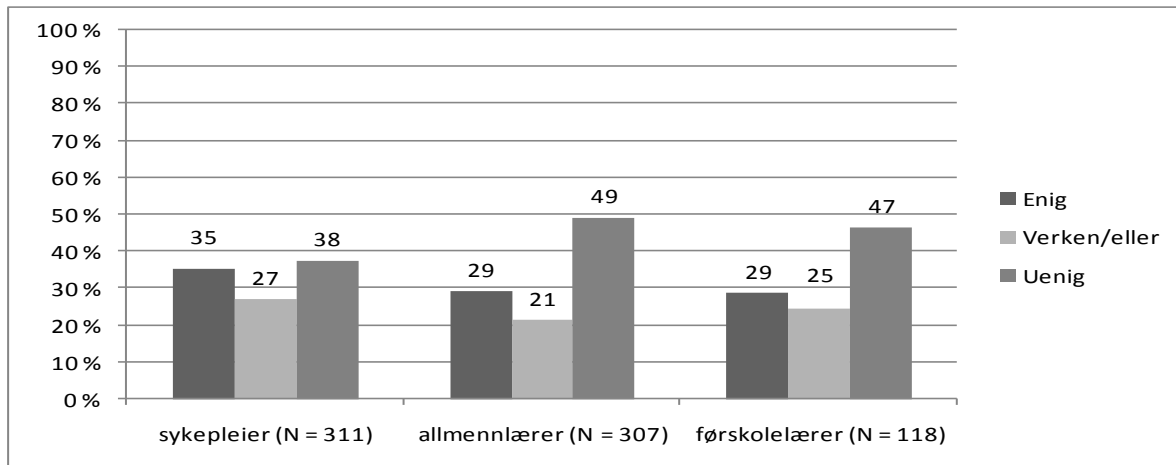
57 % av allmennlærerstudentene er uenig i påstanden ”jeg kunne ikke tenke meg noe annet yrke enn å arbeide som ...”. Dernest følger førskolelærere (52 %) og sykepleiere (49 %).

Allmennlærere er tilsynelatende den gruppen med størst tilbøyelighet til å vurdere andre yrker, men forskjellen er som sagt ikke signifikant i forhold til de andre gruppene. Det er en forholdsvis lav andel som er helt eller delvis enig i påstanden. Under 25 % i alle tre grupper.

Årskull 1, fase 3

Spørsmålet er besvart to til tre år etter uteksaminering for kandidater i første årskull. På det tidspunktet hvor de svarer på spørsmålet har flertallet antakelig erfaring med å virke i sin profesjon. Det er ingen signifikante forskjeller mellom profesjonsgruppene på dette spørsmålet.

Figur 28: Årskull 1, fase 3: "Jeg kan ikke tenke meg noe annet yrke enn å arbeide som allmennlærer"

Andelen som er helt eller delvis uenig i påstanden er høyest blant allmennlærerne med 49 %, dernest følger førskolelærerne med 46 % og sykepleierne med 38 %.

Av de tre profesjonsgruppene som her sammenlignes er kandidater fra utdanningsprofesjonene mindre tilbøyelige til å være enige i påstanden enn sykepleierne. Under tre av ti allmennlærere er enige i denne påstanden, det samme gjelder for førskolelærerne. 35 % av sykepleierne er enig i påstanden " jeg kunne ikke tenke meg noe annet yrke enn sykepleie".

27 % av sykepleierne, 21 % av allmennlærerne og 25 % av førskolelærerne er verken enige eller uenige i påstanden.

Oppsummering - yrkestilknytning

I dette avsnittet oppsummerer vi funn knyttet til to utsagn om yrkestilknytning. Det første utsagnet "Jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket" er rettet til studenter i årskull 3, fase 1 – altså ved studiestart 2005 – og studenter i årskull 1, to til tre år etter uteksaminering, i 2006. I begge årskull er det ca. åtte av ti som er uenig i påstanden. Det neste utsagnet "Jeg kunne ikke tenke meg noe annet yrke enn å arbeide som allmennlærer" gir større avstand i svarmønster. Blant førsteårsstudentene i årskull 3 er det 57 % som er helt eller delvis uenig i påstanden, mens det blant kandidater med to til tre års potensiell arbeidserfaring i årskull 1, er 49 % som er helt eller delvis uenig i utsagnet. Det er her

vanskelig å si om den viste nedgangen fra studenter under utdanning til kandidater i arbeid kommer av at kandidater med yrkeserfaring har gjort seg positive erfaringer med allmennlæreryrket, og at dette er en nedgang som også vil observeres for årskull 3 idet de får to til tre års potensiell yrkeserfaring.

Samfunnsnytte

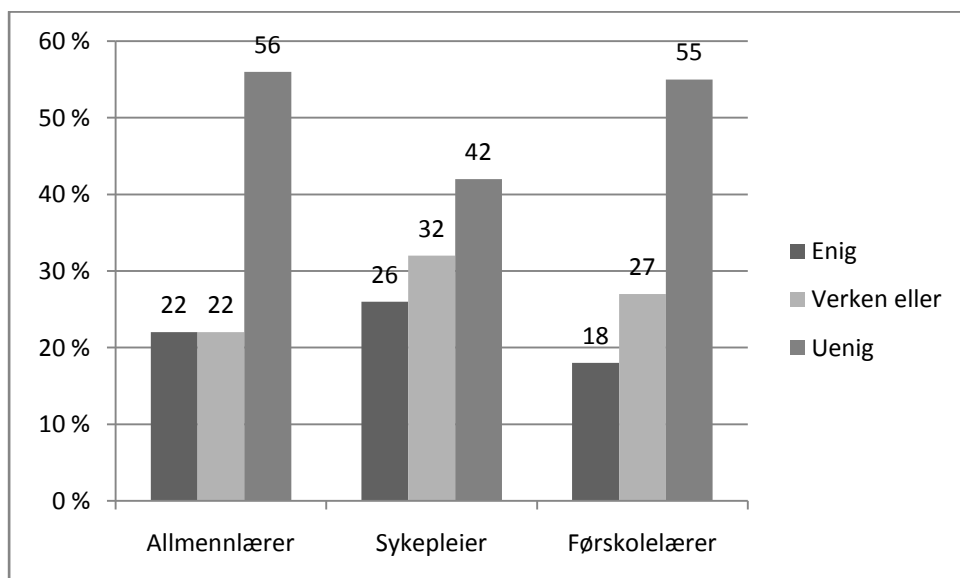
Min profesjon er ikke viktigere for samfunnet enn svært mange andre yrker

Vurderingene av denne påstanden forteller noe om respondentenes syn på egen profesjon i forhold til samfunnsnyttene de mener den har. Først sammenlignes allmennlærerutdanningen med andre profesjonsutdanninger. Videre sammenlignes resultater fra første fase med andre fase innen samme årskull (årskull 3 som startet utdannelsen høsten 2004). Til slutt blir de foregående resultater sammenlignet og sett i forhold til resultater i fase 3, men her foreligger det ikke resultater innen samme årskull. Derfor brukes resultater fra årskull 1 (startet utdannelsen høsten 2000).

Fase 1. Starten av utdannelsen

I dette avsnittet sammenligner vi svarene fra studenter i årskull 3, første fase. Opplysningene er innhentet i første studieår våren 2005.

Figur 29: Årskull 3, fase 1: "Min profesjon er ikke viktigere for samfunnet enn svært mange andre yrker".

$P < 0,01$ (kvikvadrat)

Figuren og tabellen viser prosentvis skåre innen hvert av yrkene etter hvor mange som er "enig", "uenig" eller svarer "verken eller" til påstanden. Det skal legges merke til at

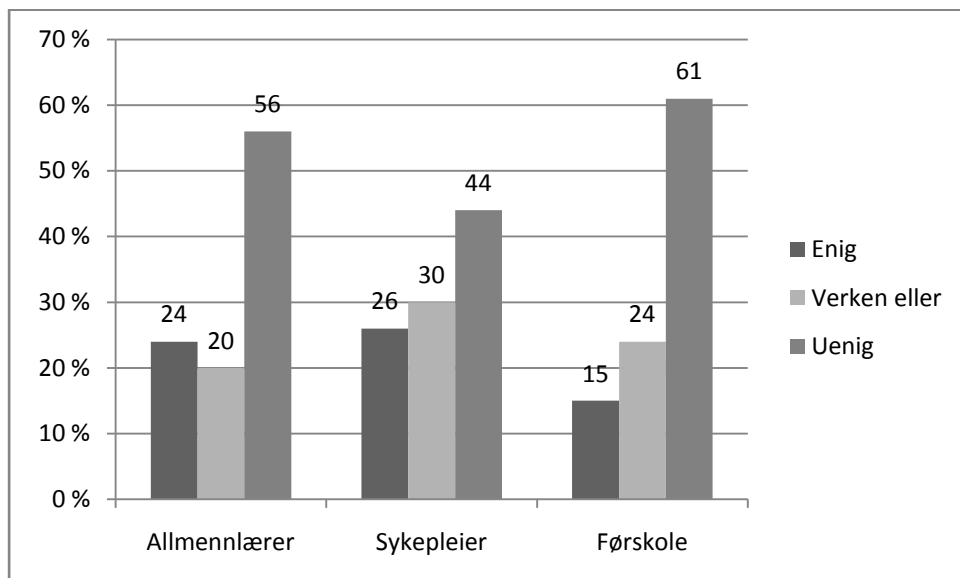
påstanden er satt frem på en slik måte at "uenig" betyr at profesjonen vurderes som viktig for samfunnet.

Blant allmennlærere svarer 56 % at de er uenig i påstanden. Sammenlignet med sykepleiere (42 %) skårer allmennlærere betydelig høyere og nokså likt med førskolelærere (55 %). Signifikanstesten, med et signifikansnivå på 0,01, viser at det er forskjeller mellom yrkes-/utdanningsgruppene. Nærmere undersøkelser viser at det er grunn til å tro at allmennlærere i fase 1 er forskjellig fra de andre yrkes-/utdanningsgruppene i tabellen. Særlig sykepleiere skiller seg ut ved å ha en betydelig mindre prosentandel som sier seg uenig i påstanden.

Fase 2. Slutten av utdannelsen

I forrige avsnitt så vi på svarene fra førsteårsstudentene i 2005. I dette avsnittet ser vi på samme årskull av studenter, men nå i tredje studieår. Opplysningene er innsamlet i 2007.

Figur 30: Årskull 3, fase 2: "Min profesjon er ikke viktigere for samfunnet enn svært mange andre yrker".

$P < 0,01$ (kjikvadrat)

I andre fase (slutten av utdannelsen) med samme årskull (årskull 3), skårer allmennlærere ganske nøyaktig likt som i fase 1, hva gjelder prosent av respondenter som er uenig i påstanden "min profesjon er ikke viktigere for samfunnet enn svært mange andre yrker".

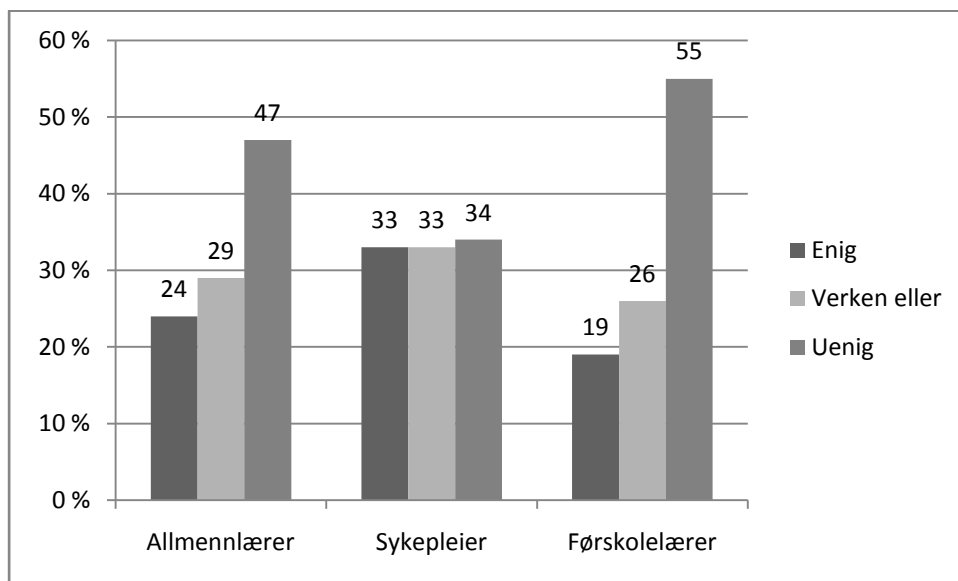
Sammenlignet med sykepleiere (44 %), skårer allmennlærere betydelig høyere (56 %), men sammenlignet med førskolelærere (61 %), skårer allmennlærere lavere. Signifikanstesten, med et signifikansnivå på 0,01, viser at det er forskjeller mellom yrkes-/utdanningsgruppene. Videre undersøkelser tyder på at allmennlærere er forskjellig fra de andre yrkes-/utdanningsgruppene.

Antall prosent som er uenig i påstanden har altså økt blant førskolelærere, - og økt noe blant sykepleiere, mens det blant allmennlærere er uendret.

Fase 3. Tre år etter endt utdanning.

I de to foregående avsnittene har vi sett på svarene fra årskull 3 i første og tredje studieår. I dette avsnittet ser vi på svarene fra årskull 1 i tredje fase. Det vil si to til tre år etter uteksaminering. Data er innsamlet i 2006.

Figur 31: Årskull 1, fase 3: "Min profesjon er ikke viktigere for samfunnet enn svært mange andre yrker".

$P < 0,01$ (kvikvadrat)

Fase 3, tre år etter endt utdanning, blir målt med et annet årskull (årskull 1). Det er uklart om det er forskjeller mellom årskullene som gjør at allmennlærere (47 %) skårer lavere, på antall prosent som er uenig i påstandene, enn de to foregående vurderingene. Eller om årsaken kan være endringer over tid. Sett i forhold til de andre profesjonene, ligger allmennlærere fremdeles høyere enn sykepleiere, men lavere enn førskolelærere.

Signifikanstesten, med et signifikansnivå på 0,01, viser at det er forskjeller mellom yrkene/utdannelsene. Videre undersøkelser viser at allmennlærere ikke bidrar til disse forskjellene.

Oppsummering

Det kan virke som at allmennlærere vurderer samfunnsnyttien eget yrke har relativt høyt. I sammenligningen med de to andre yrkesgruppene, synes det gjennomgående at allmennlærere, sammen med førskolelærere, oppfatter eget yrke som mer samfunnsnyttig enn hva sykepleiere gjør.

I hvilken grad vil du si at din nåværende jobb er samfunnsnyttig?

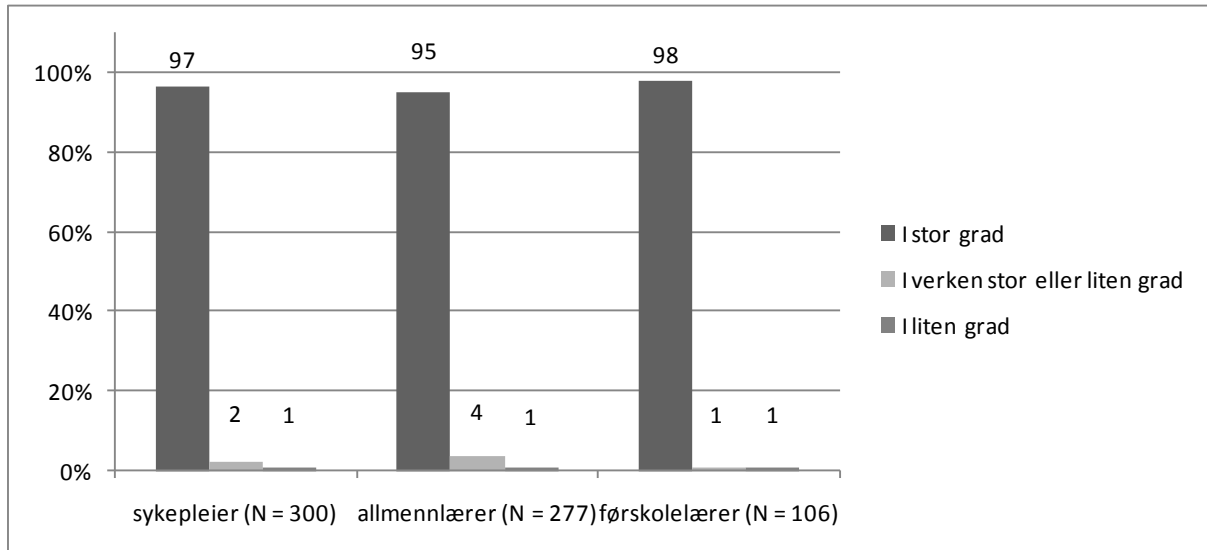
Spørsmålet om i hvilken grad nåværende jobb er samfunnsnyttig er stilt til årskullene som har to eller tre års potensiell arbeidserfaring. Dette gjelder årskull 1 og årskull 2.

Spørsmålene er stilt i henholdsvis 2006 og 2004. Svarene deres er gjengitt nedenfor. Først sammenligner vi dem med andre profesjonsgrupper – sykepleiere og førskolelærere, deretter sammenligner vi de ulike årskullene med hverandre i og med at de er i samme fase. Resultatene vil da vise om det er årskulleffekter.

Årskull 1, fase 3

Studentene fra første årskull har hatt to til tre års potensiell arbeidserfaring på måletidspunktet i 2006. Det mest påfallende resultatet er at alle, uavhengig om de er lærere, førskolelærere eller sykepleiere vurderer jobben sin som samfunnsnyttig. Det ikke er signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene.

Figur 32: Årskull 1, fase 3: "I hvilken grad vil du si at din nåværende jobb er samfunnsnyttig?"

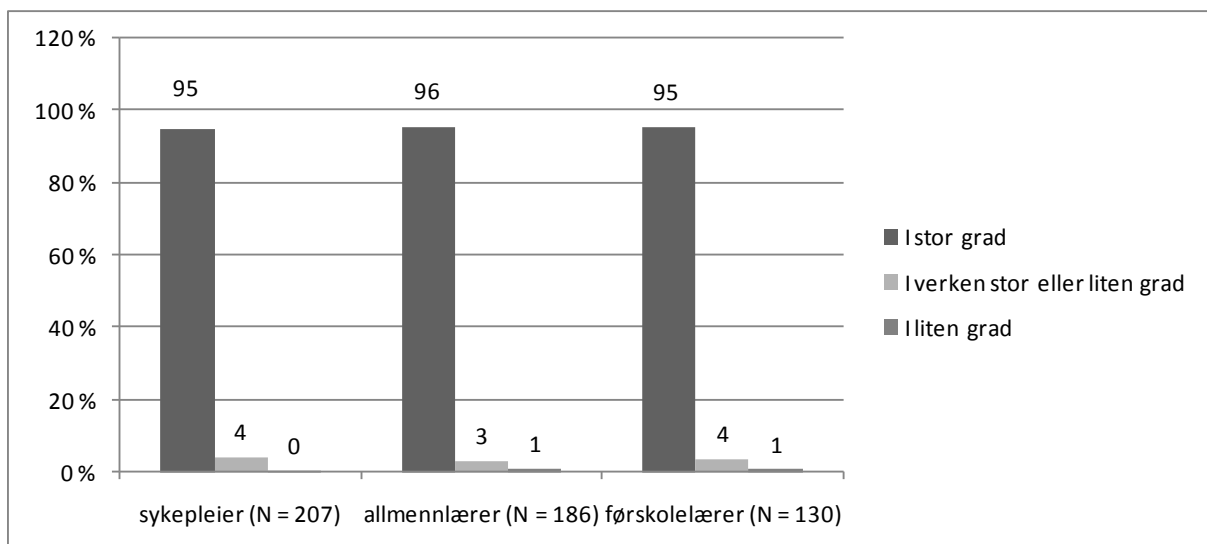

97 % av sykepleierne, 95 % av lærerne og 98 % av førskolelærerne vurderer sin nåværende jobb som samfunnsnyttig. Det vil si at nesten alle som har svart på dette spørsmålet har huket av for "i stor grad" eller "i svært stor grad".

Årskull 2, fase 3

Studentene fra andre årskull har hatt to til tre års potensiell arbeidserfaring på måletidspunktet i 2004. Igjen er det en tilnærmet entydig, høy vurdering av samfunnsnytte. Det store flertallet av lærere, førskolelærere og sykepleiere sier at jobbene deres i stor grad er samfunnsnyttige. Det er ikke er signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene.

Figur 33: Årskull 2, fase 3: "I hvilken grad vil du si at din nåværende jobb er samfunnsnyttig?"

95 % av sykepleierne, 96 % av lærerne og 95 % av førskolelærerne vurderer sin nåværende jobb som samfunnsnyttig. Det vil si at tilnærmet alle som har svart på dette spørsmålet har huket av for "i stor grad" eller "i svært stor grad". 4 % av sykepleierne har svart verken i stor eller liten grad, det samme har 4 % av førskolelærerne og 3 % av lærerne. 1 % av lærerne og førskolelærerne har svart at de "i liten grad" eller "i svært liten grad" har en jobb som er samfunnsnyttig.

Fase 3, årskull 1 og 2: Endringer over tid.

Det er ingen signifikante endringer over tid mellom årskull 1 i fase 3 (2006) og årskull 2 i fase 3 (2004). Jobben blir betraktet som like samfunnsnyttig av begge kull med kandidater.

Hvor viktig synes du det er at en jobb er samfunnsnyttig når du skal vurdere en jobb?

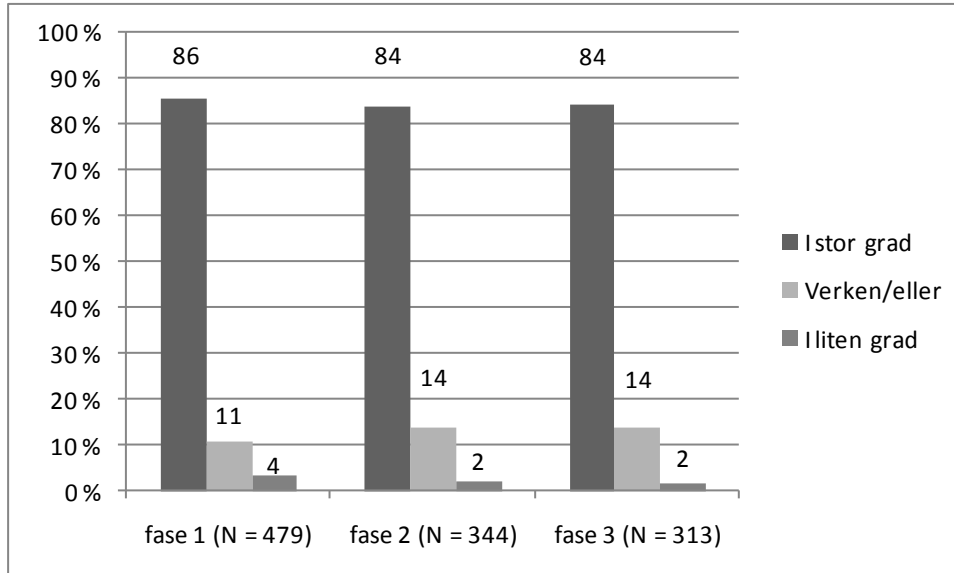
I dette avsnittet viser vi fordelinger over hvor viktig årskullene vurderer det å ha en samfunnsnyttig jobb. Det er her ikke spurt om læreryrket eller nåværende jobb, men hvorvidt de vurderer det å ha en samfunnsnyttig jobb som en viktig egenskap når de skal vurdere en fremtidig jobb. Det er dermed et spørsmål som skal måle en mer generell disposisjon hos de som svarer. Vi sammenligner endring innenfor samme årskull over tid, altså for endringer som skyldes utvikling hos individene som måles.

Årskull 1 – fase 1 til 3

Spørsmålet om hvor viktig det er at en jobb er samfunnsnyttig i vurderingen av en fremtidig jobb er stilt til studentene i årskull 1 ved alle måletidspunkt. Det vil si at vi har opplysninger om hvordan de svarte på dette spørsmålet ved studiestart i 2000, tre år inn i studiet i 2003 og etter to til tre år med potensiell arbeidserfaring i 2006. Vi har undersøkt om det er signifikante forskjeller mellom lærere, sykepleiere og førskolelærere for hvert måletidspunkt. Eventuelle forskjeller kan si noe om egenskapene til de studentene som entrer disse utdanningene. Det var imidlertid ingen signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene på disse spørsmålene. Vi avstår derfor fra å vise fordelinger mellom utdanningsgrupper. I stedet viser vi endring over tid for allmennlærerstudentene. Det blir

undersøkt om det er signifikante endringer som følge av modning over utdanningsløp og yrkesliv.

Figur 34: Årskull 1, fase 1, 2 og 3: "Hvor viktig synes du det er at en jobb er samfunnsnyttig når du skal vurdere en jobb?"

Fase 3 til 1: $z = -2,74$, $p < 0,05$. Fase 2 til 1: $z = -2,68$, $p < 0,05$

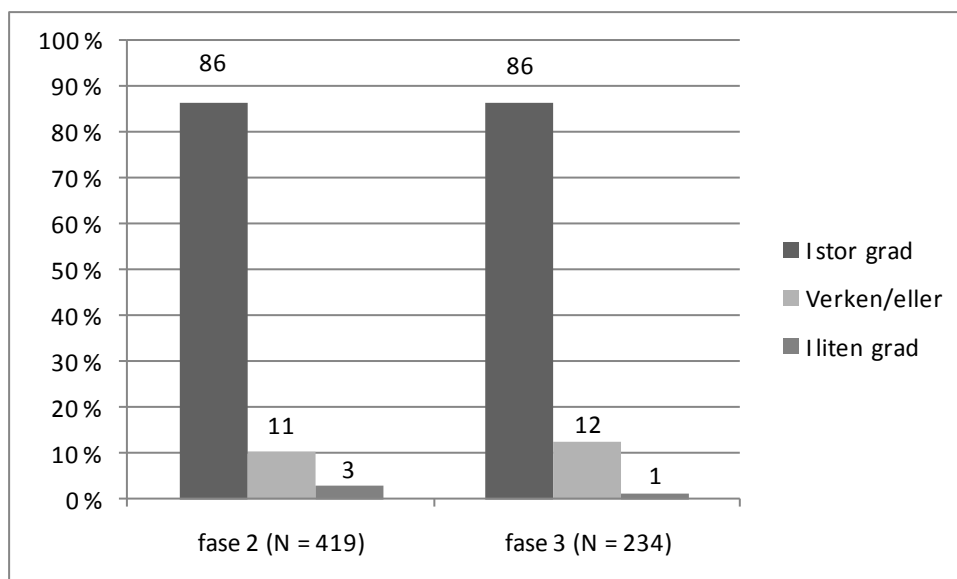
Det er en signifikant forskjell fra fase 1 til fase 2, og fra fase 1 til fase 3.¹² Det er ingen signifikant forskjell fra fase 2 til 3. Av tabellen ser vi at 86 % av studentene mente at det var viktig at en jobb var samfunnsnyttig ved studiestart. Etter tre og seks år senere, mener 84 % at samfunnsnytte er en viktig verdi når de skal vurdere en fremtidig jobb. Ved studiestart var det 11 % som verken vurderte samfunnsnytte som en viktig eller uviktig verdi ved en fremtidig jobb, mens denne andelen økte til 14 % ved målingene tre og seks år senere. Andelen som mente at det var uviktig at en fremtidig jobb var samfunnsnyttig, sank fra studiestart og frem mot målingene tre og seks år senere. Til tross for at endringene fra studiestart til senere målinger er signifikante, er det likevel slik at samfunnsnytte er en viktig verdi for lærerstudentene når de skal vurdere en fremtidig jobb.

¹² Testet med ikke-parametrisk test: 2 related samples, Sign. Det er variabelen med fem kategorier som er benyttet i testen.

Årskull 2 – fase 2 og 3

I forrige avsnitt så på studenter i første årskull og deres besvarelser over tre faser. I dette avsnittet skal vi se hvor viktig studenter i det andre årskullet, førstegangsregistrert i tredje studieår 2001, synes det er at en jobb er samfunnsnyttig når de skal vurdere en fremtidig jobb. Dette spørsmålet er gjentatt ved målingen tre år senere i 2004. Vi har undersøkt om det er signifikante forskjeller mellom lærere, sykepleiere og førskolelærere for hvert måletidspunkt. Hensikten med sammenligningen er som ovenfor: Eventuelle forskjeller kan si noe om egenskapene til de studentene som entrer disse utdanningene. Det var imidlertid ingen signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene på disse spørsmålene. Vi vil derfor ikke vise fordelinger mellom utdanningsgrupper. I stedet viser vi endring over tid for allmennlærerstudentene. Det blir undersøkt om det er signifikante endringer som følge av modning over utdanningsløp og yrkesliv.

Figur 35: Årskull 2, fase 2 og 3: "Hvor viktig er det at en fremtidig jobb er samfunnsnyttig?"

Fase2 til 3: $z = -2,01$, $p < 0,05$

Det er en signifikant forskjell fra fase 2 til fase 3.¹³ Av tabellen ser vi at 86 % av studentene mente at det var viktig at en jobb var samfunnsnyttig ved tredje studieår. Denne andelen er uendret til neste måling tre år senere. I tredje studieår var det 11 % som verken vurderte

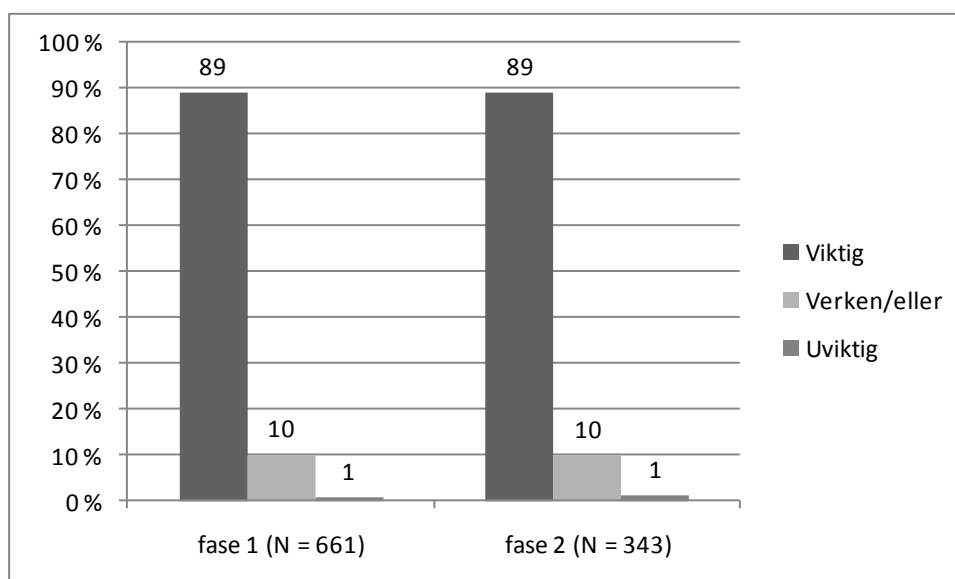
¹³ Testet med ikke-parametrisk test: 2 related samples, Sign. Det er variabelen med fem kategorier som er benyttet i testen.

samfunnsnytte som en viktig eller uviktig verdi ved en fremtidig jobb, mens denne andelen økte til 12 % ved målingen tre år senere. Andelen som mente at det var uviktig at en fremtidig jobb var samfunnsnyttig, sank fra studiestart og frem mot målingen tre år senere. Til tross for at endringen fra tredje studieår til første måling etter uteksaminering, er det likevel slik at samfunnsnytte er en viktig verdi for lærerstudentene når de skal vurdere en fremtidig jobb.

Årskull 3 – fase 1 og 2

I forrige avsnitt så på studenter i andre årskull og deres besvarelser over fase 2 og 3. I dette avsnittet skal vi se hvor viktig studenter i det tredje årskullet, førstegangsregistrert ved studiestart 2005, synes det er at en jobb er samfunnsnyttig når de skal vurdere en fremtidig jobb. Dette spørsmålet er gjentatt ved målingen to år senere i 2007. Vi har undersøkt om det er signifikante forskjeller mellom lærere, sykepleiere og førskolelærere for hvert måletidspunkt. Hensikten med sammenligningen er som ovenfor: eventuelle forskjeller kan si noe om egenskapene til de studentene som entrer disse utdanningene. Det var imidlertid ingen signifikante forskjeller mellom utdanningsgruppene på disse spørsmålene. Vi vil derfor ikke vise fordelinger mellom utdanningsgrupper. I stedet viser vi endring over tid for allmennlærerstudentene. Det blir undersøkt om det er signifikante endringer som følge av modning over utdanningsløpet.

Figur 36: Årskull 3, fase 1 og 2: "Hvor viktig er det at en jobb er samfunnsnyttig når du skal vurdere en fremtidig jobb?"

Det er ikke signifikant forskjell fra fase 1 til fase 2. Av tabellen ser vi at 89 % av studentene mente at det var viktig at en fremtidig jobb var samfunnsnyttig ved studiestart. I tredje studieår er denne andelen uendret. Ved studiestart var det 10 % som verken vurderte samfunnsnytte som en viktig eller uviktig verdi ved en fremtidig jobb, også denne andelen holdt seg uendret til målingen tre år senere. Andelen som mente at det var uviktig at en fremtidig jobb var samfunnsnyttig, er følgelig også helt lik fra studiestart og frem mot målingen tre år senere, og denne er svært lav: 1 % av studentene fra tredje årskull mener at det er uviktig at en fremtidig jobb er samfunnsnyttig.

Oppsummering lokal og global samfunnsnytte

Kandidatene svarer i større grad at sin nåværende jobb er samfunnsnyttig enn hva de svarer på spørsmålet som omhandlet hvor viktig samfunnsnytte er når de skal vurdere en jobb.

Tilknytning til virksomheten.

I denne delen skal allmennlæreres tilknytning til virksomheten de tilhører kartlegges. Tilknytning kan forstås som noe mer enn det å være fornøyd med arbeidet. Mens lønn, arbeidstid og størrelse på ansvar kan være faktorer som virker styrende på hvor fornøyd personer er med arbeidet sitt, handler tilknytning om noe mer diffust, - og blir ofte omtalt som *verdier*. Tilknytning kan forstås som den grad en persons verdier sammenfaller med virksomhetens mål og verdier. Tanken er at en person kan være misfornøyd med eksempelvis lønn og arbeidstid, men til tross for dette ha en sterk grad av tilknytning til virksomheten.

Til å måle tilknytning til virksomheten (organisational commitment), brukes *Porter-skalaen*.¹⁴ Skalaen er blitt brukt i en rekke undersøkelser som omhandler samme problemstilling. Tilknytning blir her forstått som *graden personer identifiserer seg med, og involverer seg i, bedriften/virksomheten de er ansatt i*.

Tilknytning måles ved at 4 utsagn om forholdet til bedriften/ virksomhet, og respondentene svarer hvor enig eller uenig de er i disse utsagnene på en skala fra 1- 4. Verdien 1 er ensbetydende med "helt uenig" og med 4, som er den høyeste skåren, menes "helt enig".

De fire utsagnene:

1. Jeg er stolt av å arbeide for denne virksomheten.
2. Jeg er villig til å gjøre en ekstra innsats for å hjelpe virksomheten.
3. Jeg føler svært liten tilknytning til denne virksomheten.
4. Jeg kunne godta nesten hvilken som helst arbeidsoppgave for å kunne fortsette å arbeide i denne virksomheten.

Sammenhengen mellom utsagnene valideres gjennom en Cronbach's Alpha- test. Deretter blir det laget en indeks over alle 4 utsagn, der 1 betyr 1 på alle, mens 4 betyr 4 på alle o.s.v.

¹⁴ Porter, L.W., Steers, R.M., Mowday, R.T., & Boulian, P.V. (1974): *Organizational commitment, job satisfaction, and turnover among psychiatric technicians*. Journal of Applied Psychology, 59, 603-609.

(skalaen til utsagn tre snus, siden påstanden har et negativt fortegn i forhold til de andre utsagnene). Gjennomsnittsskåren på indeksen brukes til å fastslå grad av tilknytning til virksomheten. Høyt gjennomsnitt tolkes som høy skåre på tilknytningsindikatoren.

Årskull 1, fase 3

Tabell 4:

Utdanningsgruppe	Gjennomsnitt	N
Allmennlærer	3,0	204
Sykepleier	2,7	225
Førskolelærer	2,9	148

I årskull 1 (startet utdannelsen høsten 2000) i fase 3 (tre år etter endt utdanning) skårer allmennlærere høyest på indikatoren tilknytning til virksomheten. Med et signifikansnivå på 0,05, er gjennomsnittet på 3,0 signifikant forskjellig fra gjennomsnittet til sykepleiere (2,7). Det er ingen signifikante forskjeller mellom allmennlærere og førskolelærere (2,9). Tatt i betraktning at skalaen går fra 1-4, betyr et gjennomsnitt på 3,0 at lærere skårer høyt på tilknytningsindikatoren.

Årskull 2, fase 3

Tabell 5

Utdanningsgrupper	Gjennomsnitt	N
Allmennlærer	3,2	275
Sykepleier	2,9	299
Førskolelærer	3,1	106

I årskull 2 (startet utdannelsen høsten 1998) i fase 3 (tre år etter endt utdanning), skårer allmennlærerne høyest på indikatoren *tilknytning til virksomheten*. Med signifikantnivå på 0,05, er gjennomsnittet på 3,2 signifikant forskjellig fra både gjennomsnittet til sykepleiere (2,9) og førskolelærere (3,1). I årskull 2 skårer alle yrkesgruppene høyere enn hva tilfellet var i årskull 1. På en skala fra 1-4, skårer spesielt allmennlærere høyt på tilknytningsindikatoren.

Oppsummering tilknytning til virksomheten

Lærerne har høyere skåre på tilknytning til virksomheten enn førskolelærere og sykepleiere, både i årskull 1 og årskull 2 når de måles to til tre år etter uteksaminering. At allmennlærere

skårer høyt på denne indikatoren, bekrefter på mange måter funnene til Mastekaasa.¹⁵ Også i hans undersøkelse skårer allmennlærere høyt, sett i forhold til andre yrkesgrupper på indikatoren *tilknytning til virksomheten* (organisational commitment).

¹⁵ Mastekaasa, A. (2004): *Organizational commitment among public and private sector professionals*. SPS-notat. Oslo: Senter for profesjonsutdanning, Høgskolen i Oslo.

Om læreryrkets status

I de følgende kapitlene har vi analysert læreryrkets status på bakgrunn av valg av utdanning, egenvurdering av utdanning og yrke, om de vurderer sin nåværende jobb som samfunnsnyttig og hvorvidt det er viktig for dem å ha en samfunnsnyttig jobb. Avslutningsvis analyserte vi tilknytning til virksomheten.

Vi har gjennomgående sammenlignet allmennlæreryrket med sykepleierne og førskolelærerne. Dette er yrker som likner allmennlæreryrket på flere punkter, følgelig var det ikke alltid vi fant forskjeller mellom disse tre yrkesgruppene. Det var imidlertid noen forskjeller mellom svarmønstre i de tre profesjonene som peker i retning av at lærere tillegger yrket sitt like høy eller høyere status enn førskolelærere og sykepleiere.

Figuroversikt

Figur 1: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – mor"	7
Figur 2: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – far"	8
Figur 3: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – søsken"	9
Figur 4: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – tidligere lærere/rådgivere"	10
Figur 5: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – tidligere lærere eller rådgivere"	11
Figur 6: Årskull 1 og 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret av følgende personer til å utdanne deg til det yrket som det studiet du nå har begynt på, kvalifiserer til? – venner"	13
Figur 7: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: mor"	14
Figur 8: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: far"	15
Figur 9: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: søsken"	16
Figur 10: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: venner"	17
Figur 11: Årskull 3, fase 1: Gjennomsnittsverdi på spørsmålet " I hvilken grad har du blitt oppmuntret til å velge andre studier av: tidligere lærere eller rådgivere"	18
Figur 12: Årskull 1, fase 1: Hvor tidlig fattet du interesse for det studiet du går på?	20
Figur 13: I hvilken grad passer følgende påstander når det gjelder ditt utdanningsvalg?	21
Figur 14: Årskull 3, fase 1: "Andre yrkesgrupper bør ikke blande seg opp i hvordan yrket mitt utvikler seg"	24
Figur 15: Årskull 3, fase 2: "Andre yrkesgrupper bør ikke blande seg opp i hvordan yrket mitt utvikler seg"	25
Figur 16: Årskull 1, fase 3: " Andre yrkesgrupper bør ikke blande seg opp i hvordan yrket mitt utvikler seg"	26
Figur 17: Årskull 3, fase 1: " Dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen, ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer/førskolelærer/sykepleier"	28
Figur 18: Årskull 3, fase 2: " Dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen, ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer/førskolelærer/sykepleier"	29
Figur 19: Årskull 1, fase 3: " Dersom jeg skulle gjøre yrkesvalget om igjen, ville jeg ikke satse på å bli allmennlærer/førskolelærer/sykepleier"	30
Figur 20: Årskull 3, fase 1: Vurdering av profesjonens faglige autoritet	32

Figur 21: Årskull 1, fase 3: "Foreldrene må vise respekt for (førskole)lærernes faglige autoritet"	33
Figur 22: Årskull 3, fase 1: Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg har bestemt meg for å bli allmennlærer	35
Figur 23: Årskull 3, fase 2: Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg har bestemt meg for å bli allmennlærer	36
Figur 24: Årskull1, fase 3: "Jeg er stolt over å kunne fortelle andre at jeg er allmennlærer/førskolelærer/sykepleier"	39
Figur 25: Årskull 3, fase 1: "Jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket/førskolelæreryrket/sykepleieryrket/"	40
Figur 26: Årskull 1, fase 3: "Jeg føler liten tilknytning til allmennlæreryrket"	41
Figur 27: Årskull 3, fase 1: "Jeg kunne ikke tenke meg et annet yrke enn å arbeide som allmennlærer/førskolelærer/sykepleier"	42
Figur 28: Årskull 1, fase 3: "Jeg kan ikke tenke meg noe annet yrke enn å arbeide som allmennlærer"	43
Figur 29: Årskull 3, fase 1: "Min profesjon er ikke viktigere for samfunnet enn svært mange andre yrker"	45
Figur 30: Årskull 3, fase 2: "Min profesjon er ikke viktigere for samfunnet enn svært mange andre yrker"	46
Figur 31: Årskull 1, fase 3: " Min profesjon er ikke viktigere for samfunnet enn svært mange andre yrker"	47
Figur 32: Årskull 1, fase 3: "I hvilken grad vil du si at din nåværende jobb er samfunnsnyttig?"	49
Figur 33: Årskull 2, fase 3: "I hvilken grad vil du si at din nåværende jobb er samfunnsnyttig?"	49
Figur 34: Årskull 1, fase 1, 2 og 3: "Hvor viktig synes du det er at en jobb er samfunnsnyttig når du skal vurdere en jobb?"	51
Figur 35: Årskull 2, fase 2 og 3: "Hvor viktig er det at en fremtidig jobb er samfunnsnyttig?"	52
Figur 36: Årskull 3, fase 1 og 2: "Hvor viktig er det at en jobb er samfunnsnyttig når du skal vurdere en fremtidig jobb?"	53

Vedlegg 1: aldersfordeling etter årskull

Tabell 6: Aldersfordeling etter årskull

Deskriptiv statistikk	kull1 - f1	kull1 - f2	kull1 - f3	kull2 - f2	kull2 - f3	kull3 - f1	kull3 - f2
Alder (N):	473	350	314	422	181	657	360
< 21 år	28 %	29 %	10 %			12 %	
21 - 25 år	54 %	53 %	67 %	64 %	55 %	69 %	65 %
26 - 30 år	8 %	8 %	12 %	24 %	31 %	11 %	23 %
> 30 år	10 %	11 %	11 %	13 %	14 %	9 %	13 %

Aldersfordelingen viser at panel 1 er det yngste panelet. 28 % er under 21 år første gang de registreres. 54 % er mellom 21 og 25 år, 8 % er mellom 26 og 30 år og 10 % er over 31 år.

Aldersfordelingen holder seg stabil gjennom studietiden, men ved tredjegangregistrering har aldergruppen 21 – 25 år hatt en betydelig tilvekst.

Deltakerne i panel 2 er eldre ved førstegangsregistrering. Ved uteksaminering er 64 % mellom 21 og 25 år og 24 % er mellom 26 og 30 år. Etter tre år i arbeidslivet er 55 % av utvalget mellom 21 og 25 år, mens andelen deltakere i aldersintervallet 26 – 30 år har økt til 31 %.

12 % av deltakerne i panel 3 er under 21 år ved førstegangsregistrering. 69 % er mellom 21 og 25 år, 11 % er mellom 26 og 30 år, mens 9 % er 31 år eller eldre. Denne fordelingen har forskjøvet seg ved uteksamineringstidspunktet. Ingen deltakere er lengre under 21 år, 65 % er mellom 21 og 25 år, 23 % er mellom 26 og 30 år og 13 % er 31 år eller eldre.